

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

УРЕДНИЦИ:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ, ЉУБОМИР В. СТЕФАНОВИЋ и Д-р ДРАГУТИН П. ЈАНКОВИЋ, адвокати

Главни уредник: ЉУБ. В. СТЕФАНОВИЋ

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2½ табака. Цена му је у претплати годишње: за чланове Удружења, судије и судско особље 80, за све остале претплатнике динара 100. Поједини број за чланове Удружења судије и судско особље 10, за нечланове 12 дин. — Порудбине примају издавачка књижара „ПОЛЕТ“

Београд, Скопљанска ул. 5. (Тек. рачун бр. 52117 код Поштанске Штедионице, Београд) и све књижаре. Уредништво се налази у ул. Кн. Михајла 17, I спрат, Београд. — Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

САДРЖАЈ:

	СТРАНА:		СТРАНА:
Francusko-turski spor pred Stalnim Međunarodnim Sudom od Dr. Milete Novakovića, profesora Univerziteta	61	Пресуде Првостејених Судова, изречене по чл. 46. стл. 2. закона о таксама, подлеже разматрању Апелационог Суда	76
Očinska i staralačka vlast (jedno uporedjenje) od Živojina M. Perića, profesora Beogradskog Univerziteta	63	И за оштравању околности из § 65. стл. 5. казн. зак. важе оштравању пројиси о заслабелости	77
Природа рока одређеног у кратком поступку и правне последице пропуштања истог од Срби-слава М. Ковачевића, судије Касационог Суда	66	Из адвокатуре: Високо одликовање париског адвокатског реда — Љ. В. С.	78
Године старости као услов за стицање пасивног изборног права од Д-р Видана О. Благојевића, адвоката	68	Из нашег судства: Слика незавидне плаћености наших судија	78
Pravni lek protiv odluka Oblasnog Odbora od Borivoja J. Franlovića, sekretara Upravnog Suda	70	Оцене и прикази: Акцијско право Краљевине Срба, Хрватиа и Словенаца од Милорада Зебића — L. V. S.	79
Годишња скупштина Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору, одржана 11. марта 1928. год. у Београду. Записник скупштине. Извештај Управног Одбора Удружења. Рад Управе Удружења и њен састав. 1. Закон о адвокатима. Национални Савез Адвоката	72	Osnovi prava o štampi, napisao Dr. Stanko Frank, univ. profesor u Zagrebu — L. V. S.	79
Судска и административна пракса: Пречи је кућац по шапији од кућац по извршној пресуди судској по којој је спор поведен пре издања шапије а пресуда донета у корист кућац после потврде шапије.	75	Мисли и афоризми: О поштовању — О влади — Љ. В. С.	79
		Белешке: Национални Савез Југословенских Адвоката	80
		Наши делегати за Француску	80
		Наш закон и судски закон	80
		Постављање јавних правозаступника	80
		Више судије	80
		Постављења у Министарству Правде	80
		Кретање судија	80

ИЗДАЊЕ ИЗДАВАЧКЕ КЊИЖАРЕ „ПОЛЕТ“, БЕОГРАД

Дата је у штампу књига:

СУДСКА ПРАКСА ЗА 1927. ГОДИНУ

у којој ће бити објављено преко 600 одлука
Касационог Суда

Цена је књизи у претплати 100 динара. Претплату треба слати уреднику г. Србиславу Ковачевићу, судији Касационог Суда на чековни рачун код Поштанске Штедионице Бр. 54204 или Књижарници „Полет“ на чековни рачун код Поштанске Штедаонице Бр. 52117 са назначењем да се шаље као претплата за „Судску праксу“

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

Година XIII (IV)

Београд, април 1928.

Број 4

УРЕДНИШТВО: КНЕЗ МИХАЛОВА УЛ. 17/1

ИЗДАВАЧ: КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“

Francusko-turski spor pred Stalnim Medjunarodnim Sudom

— Dr. Mileta Novaković, profesor Univerziteta —

Za nepunih sedam godina otkako postoji, Stalni Medjunarodni Sud u Hagu dao nam je čitav niz presuda i savetodavnih mišljenja, a ta medjunarodna jurisprudencija je nesumnjivo dragocena gradnja za svakoga pravnika koji hoće da se upozna sa primenom medjunarodnoga javnog prava. Pitanja koja su na Sudu pretresana nisu svakako podjednake važnosti; da li je, na primer, holandski radnički delegat na Trećoj Medjunarodnoj Konferenciji Rada određen ili ne saobrazno odredbama čl. 389 Versajskog Ugovora, nije ni iz daleka tako važno pitanje kao ono u sporu oko Wimbledona, gde je valjalo raspraviti da li je pravo jedne neutralne države da zabrani prenos ratnoga krijumčarenja jače nego jedna odredba medjunarodnoga ugovora, na kome je ta država potpisnik, a kojom se dozvoljava ne samo prenos kontrabande već i prolaz ratnih brodova kroz jedan medjunarodni kanal koji je na njenoj teritoriji (Kilski kanal). Ali se sva ili gotovo sva pitanja, podneta Sudu, svode na tumačenje raznih medjunarodnih ugovora. I raspravljajući razna pitanja, Sud je do sada bio uspeo da se održi na jednoj visini i da stekne lep ugled.

Poslednja presuda, medjutim, koju je Stalni Medjunarodni Sud doneo, a u sporu izmedju Francuske i Turske zbog broda *Lotusa*, neće uvećati autoritet Suda. Bez obzira na to što se Sud podelio na dve polovine (za presudu je, kakva je doneta, glasalo svega 6, a protiv nje takodje 6.) tako da je predsednikov glas presudio, razlozi presude su slabiji od protivrazloga onih koji su odvojili mišljenje, i po mome uverenju je stvar pogrešno presudjena. Ali da idemo redom i pre svega da izložimo događaje koji su do spora doveli.

Francuski parobrod *Lotus* sudario se, 2 avgusta 1926. u ponoć, sa turskim parobrodom *Boz-Kurt*, i to tako nesretno da je turski parobrod, presečen na dvoje, u brzo potonuo a od 18 ljudi koliko je na njemu bilo, 8 njih se udavilo. Sudar se desio na 5—6 milja severno od ostrva Lesbosa, dakle na otvorenome, slobodnom moru. Francuski je brod zatim produžio svoj put ka Carigradu, i čim je u Carigrad stigao, podneo je svoj izveštaj i turskim vlastima i francuskome konsulu. 5. avgusta su

turske vlasti pozvale francuskog oficira Demonsa, koji je upravljao brodom u trenutku sudara, na saslušanje, i posle dugog ispita, stavile su ga u preventivan pritvor kao i Hasan-Bega, komandanta turskoga potopljenog broda, na osnovu tužbe koju su podneli rođjaci podavljenih a za ubistvo iz nepažnje.

I ako se Demons branio time da turski sud nije nadležan, turski sud je ostao na gledištu da jeste nadležan, i tek 13 septembra je Demons pušten u slobodu, na jemstvo. Sudjenje je inače išlo dosta brzo, pošto je presuda izrečena već 15 septembra. Presudom je Demons osuđen na 80 dana zatvora i 22 lire novčane kazne, Hasan-Beg na malo jaču kaznu.

Francuska je odmah po stavljanju Demonsa u pritvor uložila diplomatskim putem protest, tvrdeći da turski sud nije nadležan, i da turske vlasti u ovakvom slučaju, ne mogu voditi nikakav krivični postupak protiv jednog francuskog podanika. Turska je naprotiv uporno tvrdila da je ona u pravu i da je turski sud nadležan. Posle bezuspešnih diplomatskih razgovora, obe države su se složile da spor povere na sudjenje Stalnome Medjunarodnome Sudu. Kompromis je potpisan 12 oktobra 1926, memoari su podneti Sudu 1 marta, odgovori na memoare 24 maja. I jedna i druga strana su dakle jednovremeno podnosile Sudu svoje razloge i protivrazloge. Sudjenje je trajalo od 2 do 10 avgusta, a presuda je izrečena 7 septembra 1927.

Kako je pitanje pred sudom bilo postavljeno? Kompromis, koji je polazna tačka svakoga medjunarodnog sudjenja, koji određuje uvek i predmet spora i vlast sudija, tako da ga se sud mora pridržavati, ovako je bio postavio pitanje: Da li je Turska, protivno čl. 15. Lozanske Konvencije od 1923 o sudskoj nadležnosti, pogazila principe Medjunarodnog Prava kad je povelu krivičnu istragu protiv Demonsa i osudila ga? I ako je pogazila koji princip Medjunar. Prava, da li je dužna dati naknadu Demonsu i uolikoj visini?

Nesumljivo je da je pitanje naknade bilo sporedno i podređeno, a da se glavno pitanje koje je valjalo raspraviti sastojalo u tome da se utvrdi smisao čl. 15. Lozanske Konvencije i da se izvidi, postoji li kakav princip koji bi

Turskoj zabranjivao da svoju nadležnost proširi i na krivicu koju je stranac izvršio na slobodnome moru.

Francuska je uporno dokazivala da po Lozanskoj konvenciji Turska ne može ni u kom slučaju suditi strancu za krivice učinjene izvan Turske. U toku pregovora, u Lozani, Turska je doduše podnosila predlog da se to u konvenciji predvidi, ali je taj predlog odbijen.

Ne može se dakle Lozanska konvencija tumačiti u smislu koji želi Turska, pošto je taj smisao još u samoj Lozani odbačen od samih sugovornika. Utvrđena je međunarodna praksa u ostalom da se krivična nadležnost određuje po mestu delikta, ili po podanstvu krivca, ali ne po državljanstvu žrtve, kad je optuženi stranac, a mesto delikta se nalazi u inostranstvu. Kada je, kao u ovom slučaju, krivica izvršena na slobodnome moru, nadležan treba da bude sud one države kojoj pripada brod sa koga je delo izvršeno. To je naročito važno za slučaj sudara, pošto jedino sud one države, kojoj pripada ladja koja se sudarila s drugom, može pravilno oceniti da li se komandant ogrešio ili ne o pravila plovidbe, i da li je prema tom kriv ili ne.

Turska je sa svoje strana iznela razne razloge od kojih treba istaći ove: 1., Član 15. Lozanske konvencije priznaje, na mesto režima kapitulacija, punu nadležnost turskim sudovima, pod jednim uslovom da se Turska saobrazi uvek principima Međunarodnog Prava; 2., Član 6 turskog krivičnog zakonika, istovetan sa italijanskim, daje nadležnost turskom sudu, da sudi strancu koji dodje na tursku teritoriju, ako je taj stranac izvršio zločin u inostranstvu protiv turskog podanika; 3., Mesto delikta je ne francuski već turski brod, pošto je na turskom brodu bilo dejstvo delikta, a brod na slobodnom moru se asimiluje teritoriji one države čiju zastavu nosi; 4., Zbog jednovremenosti i istoga mesta postoji veza između delikta francuskog i delikta turskog komandanta, i kad turski sud sudi zapovedniku turske ladje, treba da sudi i zapovedniku francuske ladje.

Stalni Međunarodni Sud nije usvojio francusko gledište, i našao je da Turska nije pogazila nikakav princip Međunarodnog Prava i da prema tome ne može poneti nikakvu međunarodno-pravnu odgovornost, niti biti dužna da Francuskoj da kakvu naknadu. Razlozi presude su vrlo opširni, a mestimično nisu dovoljno jasni. U glavnom su ovi razlozi Sud odlučili na takav zaključak:

Princip teritorijalnosti u pogledu sudske krivične nadležnosti ne primenjuje se sa apsolutnom strogošću; usvojeno je, na primer, da država može suditi izvesne krivice učinjene u inostranstvu (krivice protiv državne bezbednosti, sudjenje svojim podanicima), a i inače,

sve dok se opštim međunarodnim sporazumom ne utvrde granice nadležnosti, jedna država može širiti svoju nadležnost (kao što to čini Turska u čl. 6 kriv. zak.) dokle se ne sukobi sa priznatim međunar.-pravnim principom koji bi tako proširenje zabranjivao.

Ali i kad bi se princip teritorijalnosti sasvim strogo primenio, Turska u ovome slučaju može da bude nadležna zato što su se posledice delikta desile na turskoj ladji koja se asimiluje turskoj teritoriji. I u onim državama koje smatraju krivičnu nadležnost čisto teritorijalnom, sudovi nalaze da su delikti izvršeni na njihovom zemljištu ako su se na njemu desile posledice delikta, pa i ako je optuženi bio na zemljištu druge države. Po tome, ako se ubica nalazio sa jedne a ubijeni sa druge strane granice, biće nadležan sud države na čijem je zemljištu bio ubijeni.

Istina je, zatim, da je država kojoj pripada brod jedina nadležna za sve što se na brodu desi, ali samo na slobodnome moru. Dok je god brod na pučini, vlasti druge države (ratni brod druge države) ne mogu intervenisati. Ali taj princip ne važi ako brod slučajno dodje u pristanište druge države, tako da optuženi udje u teritoriju one države koju interesuje delikt. A to se ovde desilo.

Što se tiče francuskoga tvrdjenja da specijalno u slučaju sudara treba da bude nadležan sud države kojoj pripada optuženi brod, zato što taj sud najbolje poznaje i može da ceni, da li se kapetan broda pri sudaru ogrešio o pravila koja je njegova država propisala za plovidbu, Sud je našao da je bilo u praksi slučajeva da su to cenili i sudovi drugih država, i da se protiv toga nije protestovalo. Ne može se, dakle, reći da postoji neko usvojeno međunarodno-pravno pravilo u smislu, kako misli Francuska.

Ali što je najvažnije u svemu, Francuska i Turska su sasvim različito razumevale sporno pitanje. Francuska je shvatila da se pitanje ovako postavlja: Postoji li kakvo izrično usvojeno pravilo u Međunarodnom Pravu, koje bi *dozvoljavalo* Turskoj da svoju sudsku nadležnost proširi i na ovaj slučaj? a Turska je na protiv pitanje postavila ovako: Postoji li kakvo pravilo koje Turskoj *zabranjuje* da svoju nadležnost proširi...?

Rešenje spora je zavisile od toga, da li će se usvojiti jedno ili drugo shvatanje. Sud je usvojio gledište, da je Turska nadležna kad god joj to nikakav izrični princip ne zabranjuje, i zato je i presudio da Turska nije međunarodno-pravno odgovorna.

Mora se priznati, i to ide u odbranu Suda, da je sam kompromis tako redigovan da nameće gledište koje je Sud usvojio, a na parničarima je da paze pri sastavljanju kompromisa

i da nesretnom redakcijom njegovom ne pre-
judiciraju u nekoliko sami rešenje spora. U
ovome slučaju je kompromis postavljao pitanje,
da li Turska nije povredila kakav princip koji
je opšte usvojen, i prema tome je olakšao
usvajanje turskoga gledišta.

Za šta, međutim, Sud ne može naći oprav-
danje u kompromisu? Za svoje smatranje da je
Turska mogla biti ograničena u proširenju svoje
nadležnosti samo kakvim izrično usvojenim
principom. I u tome i jeste pogreška. Kao što
veli Nyholm u svome odvojenom mišljenju, po-
stoje dva principa, princip teritorijalnosti i
princip suverenosti, i po njima je svaka država
gospodar na svome zemljištu a ne sme se me-
šati u poslove drugih; i postoji medju državama
jedna praznina koja još nije uređena nikakvom
medjunarodnom kodifikacijom. Ali, dodaje Ny-
holm, to ne znači da tu nema nikakvih pravila.
Ima pravila ali su ona običajna, i proizlaze iz
saglasnosti država koja je nekiput i prečutna.
Sud je dakle imao da se zadovolji običajnim
pravilima, a da ne traži neko izrično ugovorno
pravilo koje bi Turskoj zabranjivalo proširenje
nadležnosti. Upravo, treba intervertirati pre-
mise. Izrično ugovorno pravilo bi bilo potrebno
da se proširi nadležnost jedne države, sato što
je to proširenje izuzetak; a nije potrebno za
zabranu proširenja.

Loder, Finlaj, Weiss, Nyholm, Moore, Altami-
ra istakli su i razne druge primedbe u svojim
odvojenim mišljenjima. Nyholm je, na primer,
primetio da Turska ničim nije dokazala da se

smrt mornara desila na turskoj ladji; smrt je,
mnogo verovatnije, nastupila u samom moru,
i prema tome otpada razlog da su se posledice
delikta desile na turskoj teritoriji.

Loder stoji na gledištu da se kao mesto de-
likta ima smatrati ono mesto na kome se na-
lazio optuženi. Može li se smatrati turski brod
kao mesto delikta, kad Demons nije nikad na
njega kročio, kad nije mogao imati nameru da
se sudari, kad je naprotiv izvesno činio sve
da izbegne sudar? Može se voditi računa o
mestu gde se proizvode posledice delikta, samo
onda kad krivac želi da na tome mestu te
posledice svojom radnjom izazove. Većina Suda
međutim, zastupa suprotno gledište: da baš kod
nehotičnog ubistva dobija važnost ono mesto
gde se proizvelo dejstvo delikta.

Po svemu ovome se vidi da je celo pi-
tanje vrlo kontraversirano i da ima nekoliko
spornih momenata. Turska nadležnost je da-
leko od toga da bude van spora. Turska se
može pozivati na svoj krivični zakonik, čiji
član 6. nesumnjivo izražava savremenu struju
i novije poglede, koji umanjuju strogost prin-
cipa teritorijalnosti. Ali još uvek, većina država
ne usvaja to gledište, i prema tome se ne
može reći da ga je Medjunarodno Pravo usvo-
jilo. Kad stvari tako stoje, to znači da je Tur-
ska povredila usvojene principe slobode mora
i suverenosti država i da je prema tome, a
protivno mišljenju Suda, medjunarodno-pravno
odgovorna.

Očinska i staralačka vlast

— Jedno uporedjenje —

— Živojin M. Perić, profesor Univerziteta —

— Nastavak —

Sudska presuda potrebna je ovde, takodje,
i za skidanje staraoštva (očinske vlasti):¹³⁾ ne
bi bilo logično da jedan sudija (staralački) opo-
zove presudu sudske kolegije. U ostalom, i tu
imamo promenu statusa (ma da ne tako sud-
bonosnu, za dotično lice, kao što je bila prva
promena, stavljanje pod staraoštvo odnosno
produžavanje očinske vlasti) koja može imati,
i ima po pravilu, uticaja i na interese trećih
lica.¹⁴⁾

¹³⁾ U istom smislu, u koliko je reč o duševno bo-
lesnima i duševno nemoćnima, Dr. L. Marković, *Gradjan-
sko Pravo*, I., str. 122. (I. izdanje).

¹⁴⁾ Inače, Zakon o Starateljstvu nije odredjen ni kod
ovoga pitanja: odnosno skidanja staraoštva zbog duševne
bolesti, veli samo toliko da će se staraoštvo dignuti „kad
se sudsko-lekarskom istragom osvedoči da su (t. j. oni
koji su stavljeni pod staraoštvo) ozdravili“ (čl. 143.) ali
ne kaže ko je nadležan za donošenje odluke o skidanju
staraoštva, što se tiče staraoštva zbog telesnih (soma-

Medjutim, staralačka vlast nije nikakav *status*
staraočev (bio staralac glavni ili spomoćni)

tičkih) nedostataka, Zakon o Starateljstvu uopšte ne govori
o njihovom oslobodjenju od staraoštva, kao što je i čl.
141. toga Zakona neprecizan odnosno vlasti nadležne za
stavljanje pod staraoštvo lica predvidjenih u tome članu.

I u pitanju stavljanja pod staraoštvo zbog rasipništva
(Verschwendung, la prodigalité) Zakon o Starateljstvu nije
dovoljno jasan: čl. 144. toga Zakona veli: „I oni, koji
su za raspikuće proglašeni...“ a ne kaže ko je tu nadle-
žan, sudska kolegija ili staralački sudija? Isto tako, taj
Zakon je neodredjen i odnosno skidanja staraoštva zbog
rasipništva (čl. 145. njegov i pored odredbe *in fine* nije
ipak konkludentan, kao što to nije ni čl. 146.). G. L. Mar-
ković nalazi, i sa razlogom, pozivajući se na § 41. Gradj.
Zak. (ovde treba dodati i §§ 427. i 920. istoga Zakonika),
da je ovde nadležan sud (kolegija), *Gradjansko Pravo*,
I. str. 126. (I. izdanje), *Porodično Pravo*, str. 271., kao i
to, što i mi takodje, mislimo, da se staraoštvo zbog
rasipništva skida, tako isto, sudskom presudom (*Porodično
Pravo*, str. 271.): u istom smislu (za oboje) i L. Urošević,
op. cit., str. 208., prim. 1. uz čl. 145. Zak. o
Star. Kadgod se tiče promene statusa jednog lica, mora,
dakle, biti intervencije suda (kolegije).

već je to samo jedna *funktja* od koje stara-
lački sudija, kao nadzornik rada staralaca, ima
vlast da sam, bez intervencije suda (kolegije),
razreši staraoca, ako, razume se, ima zakonskih
uslova za to (čl. 116., 121., 122., 123. Zak. o
Starat.). Isto ovo vredi, razume se, i za mater
koja je staralac svojoj deci: i nju staralački
sudija može sam razrešiti od staralačke dužnosti.
Bar ovo je ovako, ako se tiče uprave imovini-
nom dečjom.¹⁵⁾ Zašto činimo ovu rezervu, to
će se videti iz daljih razlaganja.

C. Još je veća razlika između očinske i staralačke vlasti u pogledu same njihove *sadržine*: prva, očinska, vlast mnogo je zamašnija i prostranija nego druga, staralačka, i ovo vredi kako u pogledu *ličnosti* staranika (etička strana očinske odn. staralačke vlasti) tako i u pogledu *dobara* staranikovih (imovinska, materialna, strana te vlasti).

1°. Odnosno *ličnost* deteta (bilo muškoga ili ženskoga) § 115. Gradj. Zakonika normira, istina, da etičke dužnosti prema njemu terete oba roditelja, i oca i mater (slično sistemu Aust. Gradj. Zakonika) ali se to posle, skoro sasvim, potire u narednom §-u, 116., istoga Zakonika gde stoji: „Ove dužnosti, koje *poglavito* na ocu leže...“ (kursiv je naš): to je upravo sistem naš po kome samo ocu pripada roditeljska vlast, i etička i imovna. Otac, dakle, u samoj stvari daje pravac *vaspitanju* (l'éducation, die Erziehung) i *obrazovanju*, l'instruction, deteta. [Školovanje, die Schulung, samo je jedan način obrazovanja: može se neko obrazovati i izvan škole: obrazovanju je svrha da se dete uputi u izvesnoj *profesiji* (zanimanju) radi svoje, kao i porodične i društvene, koristi]. Razume se da, za vršenje ovih dužnosti prema deci, ocu stoje na raspoloženju i zakonska sredstva, vlast (v., n. pr., § 350. Kazn. Zak. u vezi sa §-om 116. Gradj. Zak. *in fine*): dužnost i vlast su nerazdvojni jedno od drugoga, gde je dužnost tu je i vlast a gde je vlast tu je i dužnost. Ipak, vlast očeva nije ovde onako prostrana kao patria potesta Rimskoga Prava: slično imovinskim pravima gde je tvorac jedne tekovine (proizvoda) bio apsolutni gospodar ove, tako je, u Rimskom

Pravu, i otac kao tvorac deteta imao pravo vlasništva nad njim, pravo koje je, kao i svako drugo vlasništvo, sadržavalo i atribut abususa, ius abutendi: otac je mogao, bar u ranijem Rimskom Pravu, i ubiti svoje dete, kao što je mogao u opšte ono što je *njegovo* (stvar) uništiti. (R. Sohm - L. Mitteis, *Institutionen*, München und Leipzig, 1923., S. 527. ff., Jörs, *Römisches Recht*, Berlin, 1927., S. 205. ff.)

Danas nije tako. Očinska vlast postoji, s jedne strane, u interesu deteta, i to je njen glavni zadatak, a, zatim, u interesu porodice: da bi porodica, koja je osnova društvenoga (bar buržoaskoga) uredjenja, bila solidna i jaka (što se je, takodje, imalo u vidu kod rimske patria potestas), mora biti solidarnosti među njenim članovima (ova solidarnost se rasprostire čak i na umrle članove porodične, otkuda pravo živih članova da brane čast i umrlih članova: v. ovde raspravu D-ra Metoda Dolenc: *Zakonita zaštita umrlih lica*, „Mjesečnik“, Zagreb, br. za Novembar i Decembar, 1927. god., str. 494. à 504.), što znači da i porodični interesi i obziri moraju igrati ulogu pri vaspitanju i obrazovanju deteta. Na taj način, imamo, u očinskoj vlasti, sticaj dve ideje, sticaj koji se u opšte nalazi u ustanovama buržoaskoga (individualističkoga) uredjenja društva: ideje društvene solidarnosti (ideja protivna ideji slobode) i *ideja slobode* (protivna ideji solidarnosti). Ova druga ideja, skoro nepoznata kod rimske očinske vlasti, naročito je dobila izražaja pod uticajem Škole Prirodnoga Prava u čijem znaku je radjen i izradjen Austriski Gradj. Zakonik (pa, dakle, i naš: i Zeiller, glavni redaktor toga Zakonika, kao i Jovan Hadžić, redaktor našega Gradj. Zakonika, bili su sledbenici te škole). § 148. toga Zakonika veli: „Der Vater kann sein noch unmundiges Kind zu dem Stande, welchen er für dasselbe angemessen findet erziehen aber nach erreichter Mündigkeit kann das Kind, wenn es sein Verlangen nach einer andern seiner Neigung und seinen Fähigkeiten mehr angemessenen Berufsart dem Vater fruchtlos vorgetragen hat, sein Gesuch vor das ordentliche Gericht bringen, welches mit Rücksicht auf den Stand, auf das Vermögen und die Einwendungen des Vaters von Amts wegen darüber zu erkennen hat.“ („Otac može svoje još nedoraslo dete vaspitavati za ono zanimanje koje on nadje da je za dete pogodno; ali po nastupeloj doraslosti može dete, pošto je bez uspeha saopštilo svome ocu želju za drugim zanimanjem, koje više odgovara njegovim sklonostima i sposobnostima, predati molbu redovnom sudu, koji će o tome po zvaničnoj dužnosti rešiti s obzirom na stalež, imovinu i primedbe očeve“: Dr. Drag. Arandjelović, *Austrijski Gradjanski Zakonik*, prevod, drugo izdanje, Beograd, 1922, str. 38. i 39.). Kao što vidimo, po

¹⁵⁾ Da svojstvo tutora nema karakter statusa ni onda ako se tiče matere, vidi se iz toga što se mati ne mora primiti tutorske dužnosti nad svojom decom (čl. 23. Zak. o Star.): to je, dakle, jedno *pravo* (privatno pravo) matere da bude staralac svojoj deci, pravo od koga ona ne mora činiti upotrebu (§ 22. Gradj. Zak.). Medjutim, očinsku vlast, koja je jedan atribut statusa očevoga, otac mora vršiti: kao i svaki drugi status, i očinska vlast je ius cogens (imperativum a ne ius dispositivum). Na svaki način, *sankcija* ove očeve dužnosti ne može biti u prinudnim (koercitivnim) merama, ali otac se izlaže materialnoj odgovornosti prema deci, ako ne bi vršio svoju očinsku vlast (i ta odgovornost prestaje tek pošto bi otac, usled nevršenja očinske vlasti, bio ove lišen sudskom presudom), dok mati ne može odgovarati ni materialno sve dotle dok se ne primi staraoštva.

ovom propisu, samo do navršene četrnaeste godine („unmundige“, nedorasli, impubertas, infantis maiores) očinska vlast u pogledu vaspitanja i obrazovanja deteta ide *pre* slobode ovoga, ali, posle navršene četrnaeste godine (Minderjährige, odraslost, pubertas), već se vodi u tolikoj meri računa o *slobodi* deteta (ženskoga i muškoga, jep *lex non distinguit*) da se dete može, radi zaštite prava da eventualno izabere drugu profesiju a ne onu koju bi hteo otac (die Standeswahl), obratiti sudu,¹⁶⁾ sistem koji je usvojio i naš kodifikator iz god. 1844. (§ 124. Gradj. Zak.)¹⁷⁾.

Medjutim, vlast staralačka odnosno *ličnosti* staralaca (čl. 44. Zak. o Star.: „Staratelj se brine i o *licu* i o imanju pupile...“, čl. 49.: „O *ličnostima naslednika* treba voditi preče staranje nego o upravi njihova imanja“, kursiv je naš) mnogo je uža nego vlast očinska u tom

¹⁶⁾ *Kolegiji sudskoj* a ne staralačkom sudiji, jer se i ovde tiče očinske vlasti (statusa očevoaga)

¹⁷⁾ Ova koncesija slobodi deteta bila je samo jedan početak u onom opštem pokretu za emancipaciju dece od roditeljske vlasti, vlasti osnovane na ideji da roditelji, zato što su dali detetu život, imaju pravo na njegovu slobodu kao i da mu oni određuju budućnost. Na mesto toga došao je usklik „Vivre sa vie!“ (Živeti svoj život) kao manifestacija misli o svačoj, pa dakle i dečjoj, slobodi, jer će sloboda biti mnogo veća garantija razvića individualnih sposobnosti i talenata nego ono često tradicionalno i stereotipno kanalisiranje, od sirane roditelja, duhovnih osobina deteta. Ova težnja za individualizmom (gde je čuveni norveški pisac Henrik Ibsen, 1828. 1906. god., bio jedan od apostola) naročito je ciljala na ženski rod, potišten i zapostavljen, i služila je kao osnov i podstrek ženskoj akciji (feminizmu). U istini, rečeni pokret za oslobodjenje dece od roditeljske vlasti, onakve kakvu još normiraju građanski zakoni evropski, kao i težnja za izjednačenjem suprugā, dakle ceo taj individualističko-slobodnjački pokret pokazuje se kao razbijanje ustanove braka. Neminovno, jednakost i sloboda u braku, medju supruzima (kao i medju roditeljima i decom), vodi slabljenju porodične solidarnosti i uže porodične ljubavi odnosno porodičnoga egoizma, sa tendencijom da, na mesto toga, dodje opšta društvena solidarnost i ljubav (altruizam) kao uslov mira medju pojedincima i narodima. Izgleda, na taj način, kao da brak, koji, medjutim, Crkva blagosilja, predstavlja jednu smetnju *Hrišćaniziranju* društva: i tu, čini se, kao i kod mnogih drugih ustanova, Crkva nije u harmoniji sa čistim Hrišćanskim načelima, mada, s druge strane, brak jeste i mora biti, u svojoj evoluciji, prelaz ka tome dobu kada neće biti ni ličnih ni grupnih (porodica, nacija, kontinental) egoizama, dobu u kome će, zaista, društvo i Čovečanstvo sačinjavati jedan solidaran sistem, što će reći da će, tada, pojedinci biti mnogo manje slobodni i individualni nego danas, sasvim protivno rečima J. J. Rousseau: „L'homme est né libre (et partout il est dans les fers)...“ u *Contrat social* (v. ovde i: Jules Lemaitre, *Jean Jacques Rousseau*, Paris p. 253.), i objave Prava Čoveka i Građanina (Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen) Velike Francuske Revolucije: „Les Hommes naissent libres (et demeurent libres et égaux en droits)“. Jedan paradoks: kroz individualizam i slobodu doći ce se do doba gde neće biti ni jednog ni drugog, to jest individualističko-slobodnjačko društvo i režim pokazaće da su individualizam i sloboda dve osnovne ljudske zablude.

pogledu, a ova primedba vredi, u načelu, i za mater kao staraoca njene dece. Kažemo: u načelu, zato što se iz § a 115. Gradj. Zak. vidi da Zakonodavac, čak i onda kada je otac živ i vrši očinsku vlast, hoće da i mati ima udela u vaspitanju i obrazovanju dece (što, u ostalom, potvrđuje, u izvesnoj meri, i § 118. Gradj. Zak. po kome, u slučaju bračnoga spora, ako se roditelji ne bi poravnali drukčije, „deca muška do navršene četvrte, a ženska do navršene sedme godine pod materinu hranu i negu spadaju...“). Iz svega ovoga izlazi da, kao staralac¹⁸⁾ dece, mati, u koliko je reč o njihovom vaspitanju i obrazovanju, približuje se, po svojoj vlasti, ocu, njena vlast je ovde slična očinskoj vlasti, ona je tu više nego obični staralac, ima, mogli bismo reći, roditeljsku vlast, *elterliche Gewalt*. Razume se da bi dete imalo, i tim pre, i naspram matere pravo koje mu zajamčava § 148. Gradj. Zak. (odnosno izbora zanimanja). I zato što, ovde, mati zauzima jedan položaj više u vezi sa njenim svojstvom *matere* nego sa svojstvom *staraoca*, i jeste sporno pitanje: da li je staralački sudija nadležan da oduzme materi i vlast koju ona ima u pogledu *ličnosti* dece, kao što on to može u koliko je reč o upravi dečjim dobrima, pitanje na koje smo mi napred već pravili aluziju.¹⁹⁾

¹⁸⁾ U vezi sa ovim treba imati u vidu i čl. 51. Zak. o Starateljstvu gde stoji: „Mati ako i ne bude staratelj svome detetu, opet ona zato ima pravo tražiti, da deca, pod nadzorom staratelja, budu kod nje na vaspitanju i izdržavanju, ako inače ne bi bilo kakvih važnih uzroka da joj se to ne odobri“.

¹⁹⁾ Ovo pitanje se svodi upravo na to: da li, u koliko se tiče *etičke strane* staraštva, mati nema, onako kao i otac, *roditeljsku vlast*, tako da bi ona bila *obični staralac* samo u toliko u koliko bi se ticalo brige o imovini dečjoj (administraciji ovom)? Iz ovoga bi izlazilo da bi staralački sudija mogao lišiti mater samo uprave imovinom njene dece ali ne i njene vlasti u pogledu ličnosti dece: ovu bi joj, slično očinskoj vlasti, bio nadležan oduzeti samo sud svojom presudom. Ovo bi, razume se, vredelo, tako isto, i za slučaj da mati, po čl. 51. Zak. o Starateljstvu, ima samo tu, *etičku*, vlast prema svojoj deci. Ovako i rešava ovo pitanje G. L. Urošević (*op. cit.*, str. 162. i 163. prim. 2., uz § 154. Gradj. Zak.). Zak. o Starateljstvu i ovde nije jasan. Čl. 51., malo čas navedeni, kaže *in fine*: „ako inače ne bi bilo kakvih važnih uzroka da joj se to ne odobri“ (t. j. da deca ostanu kod nje na vaspitanju i izdržavanju) ali propušta da nam kaže i to: *ko* će ceniti, sud ili staralački sudija, da li materi treba poveriti decu odnosno ovu joj oduzeti, ako su ostala kod nje po čl. 51.? Tako isto nije nam od pomoći ovde ni Gradj. Zakonik, pošto on, u §§ 154. i 155., govori samo o oduzimanju očinske vlasti.

Pitanje je teško, jer, s jedne strane, Gradj. Zakonik nigde ne veli da mati ima roditeljsku vlast (ono što on priznaje materi u § 115. prema deci nije, videli smo, roditeljska vlast: ona je tu samo pomoćnica muževljeva, očeva — § 116. Gradj. Zak.), dok je, u Zakonu o Starateljstvu, naziva staraoem; a, s druge strane, zajamčava joj, prema ličnosti dečjoj, u čl. 51. ovoga Zakona, vlast sličnu vlasti očevoj i to joj zajamčava i onda kada ona nije staralac, što će reći to joj zajamčava *kao roditelju*,

2°. Не мања је разлика измeдју оџинске и старалаџке власти, дакле измeдју оца (мушкoга) и матере (жeнскога), и онда када је рeч о има-

матери, прави од те власти као неки атрибут њенога статуса матере: оно гoрње водило би надлежности старалаџкога судије а ово друго надлежности суда (колегије), ако би се тикало одузимања те материне власти.

Ми се не можемо, у овој краткој расправи, задржавати више на овом питању, само ђемо приметити да та џинјеница да се материна власт према личности деце оснива на самом закону (док таква власт обичнога староаоца долази од његовога постављенија од стране старалаџкога

овини стараниковој, као што се то види из прописа Градј. Законика и Закона о Старателјству.

судије) не може бити аргуменат у корист мишљенија да старалаџки судија не може матери одузети ту власт. Јер, и власт материна да управља имаовином деџом долази непосредно из закона (видели смо да је мати старалас својој деци по закону, само ако се прими тога), па опет је несумњиво да је старалаџки судија овлашћен да, ако постоје за то умесни разлози, лиши матер администрације добара њене деце (в. овде специално џл. 49. Уредбе — Закона — о Убрзанју Рада код Судских и Истедних Власти који говори изреџно о томе).
(Наставиће се)

Природа рока одређеног у кратком поступку и правне последице пропуштања истога

— Србислав Ковачевић, судија Касационог Суда —

— Наставак —

И овај приговор може се посматрати као ексцепција процесно правна и као материјално правна. Као процесно-правна она је разлог за одлагање парнице — тач. 2. § 110. гр. с. п. и као таква мора се истаћи у одговору. Дакле њено истичање везано је за рок.

Али као материјално правна она представља одбрану туженога, и то материјално правну одбрану — § 883. гр. з. Ово је дилаторна ексцепција туженога, која се не тиче тужиоцевог права, које је у ствари основано, али туженик има право да тражи, да се то правно потраживање тужиоцево према њему још не тера судским путем (А. Ђорђевић теорија Гр. с. п. I. књ. стр. 138). и тражи одлуку од Суда, да за данас не постоји његова обвеза плаћања. Ову ексцепцију може тужени да истиче и доказује у свако доба парнице. Она сачињава његову материјално правно страну одбране.

И кад сада тужени актом тражи задржање решења од извршења са тога разлога, што рок обвези није истекао, он овај приговор не истиче за то, што би хтео да се обустави парнични поступак по тужби тужиоцевој за сада, већ он истиче материјално правну ексцепцију, да издејствује судску одлуку да за сада није умесна тражбина тужиоцева.

Као таква ова ексцепција не може бити везана за неки процесно правни рок, да је тужени баш у том року може да истакне.

Да прегледамо и оне случајеве које смо раније поменули код г. Аранђеловића, а које ми морамо ставити под § 449. гр. с. п. пошто је законодавац њих изоставио у § 455. грађ. с. п.

1) Приговор да је тражење тужиоцево застарело. Овај, као процесно правна ексцепција дејствује у том смислу, да се обустави парнични поступак по тужби § 109. тач. 4.

гр. с. п. Као такав он је везан за рок по § 107. гр. с. п.

Али као материјално правна ексцепција овај приговор дејствује у том смислу, што тужени истиче да тужитељево право које је постојало, сада више не постоји, јер се је угасило неупотребом истога за законом опредељено време — § 922. гр. зак. Такав приговор као материјално правна ексцепција може да се истиче за све време спора па чак и у незадовољству.

У кратком поступку, кад тужени истиче овај приговор он исти не истиче као процесно правну већ као материјално правну ексцепцију, и истичући је у акту којим тражи задржање извршног поступка по већ донетом осудном решењу он тражи редован поступак у коме се та његова одбрана има и да цени.

2) Приговор пресуђене ствари — *res iudicata*. И овај приговор може бити и процесно правна и материјално правна ексцепција. И она као процесна правна дејствује у том правцу да нема места парничном поступку, те заснована парница тужбом има да се одбаци тач. 1. § 109. гр. с. п., и као таква позивање на њу везана је за рок по § 107. грађ. с. п.

Али као материјално правна ексцепција она је перемторна и управљана је противу тужбеног потраживања тако, да она потпуно за навек потире тужиоцево тужбено право и њоме се иде на то, да се докаже да сада више не постоји тужиоцево право. Као ексцепција ове врсте она се може истичати у свако доба парнице.

И у кратком поступку, тужени истичући овај приговор истиче га као материјално правну ексцепцију, која се може извидети по саслушању тужиоца дакле у редовном поступку.

www.unilib.rs) Такав је исти случај и са приговором *exceptio litis pendentis*, који у процесноправном смислу може бити разлог за одлагање парнице — тач. 1. § 110. гр. с. п.

4) Што се тиче приговора туженога да је тужиочево тражење незаконито, мислимо да није потребно нарочито истаћи, да је Суд по службеној дужности позван да овакву тужбу одбаци по § 99. гр. с. п.

И, кад тужени, тражећи задржање решења од извршења, истиче незаконитост, забрањеност тужбеног тражења, јер оно потиче из уговора који је законом забрањен — § 539. гр. зак., питање је, да ли ће имати утицаја на одлуку суда по овом тражењу, ако је оно истакнуто после истеклог рока из § 454. гр. с. п.? Кад је суд по дужности позван да оваква тражења одбацује, мислимо да он *мора* у оваквом случају и без обзира на то, што је тражење одоцњено, одмах наредити задржање осудног решења од извршења и по обављеном редовном поступку донети пресуду којом тужбено тражење одбија.

За то мислимо, да законодавац и није унео овај случај као разлог задржања осудног решења од извршења.

Да прегледамо још последња два случаја из § 453. и § 459. гр. с. п.

Захтев туженога, да му се поднесе оригинална исправа, по чијем је препису донето осудно решење има за циљ, да у процесноправном смислу остави тужбено тражење без доказа § 200. гр. с. п. а у материјалноправном смислу циљ му је да докаже да не постоји тужбено тражење. Јер по § 178. гр. пост. тужилац мора да докаже своју тражбину, и кад је преписом због оскудице оригинала исправе није могао доказати, сматра се да сама његова тражбина нема основа, дакле да не постоји.

Тужени за овакву одбрану није у парници везан никаквим роком, он у току целог спора има права да ово тражи.

Према томе питање је, да ли је тиме, што у остављеном року није тужени тражио подношај оригиналне исправе, изгубио право да тражи редован поступак у коме би пледирао са овим захтевом.

Ми сматрамо, да је ово материјално-правна одбрана туженога — негација, и кад он њу може у редовном поступку да истиче увек у току парнице, може је истаћи и у акту којим уз тражење задржања решења тражи и редован поступак због тога, што тужени нема оригиналну исправу, па без обзира на то, што је тај захтев истакнут после рока, мора се ценити у редовном поступку.

Најпосле тужени не признаје истинитост исправе на основу које је донето осудно

решење. Не признавање исправе састоји се у главном у томе, што тужени одриче да је издао исправу по којој је осуђен на плаћање тужиоцу. Чим он исправу пориче, онда ако се докаже, да је порицање неистинито, тужени на себе навлачи кривичну одговорност -- § 253. к. з., а ако докаже то своје порицање, онда може опет наступити кривична одговорност за тужиоца или другог — § 148., к. з. Па кад се има на уму да се по § 174. гр. с. п. може зауставити извиђање спора и отпочети кривично извиђање против кривца за обелодањени фалсификат, пошто би од исхода тог извиђања, зависило и решење грађанског питања, онда настаје питање, да ли то извиђање зависи од рока, у коме туженик треба да истакне такву одбрану, или се онај рок у § 459. односи само на захтев, да се решење задржи од извршења.

Као што се види, ово је материјално правна одбрана туженога, он овим хоће да оспори да постоји тужбено потраживање према њему, јер наводи такав један факт, који кад изостане, онда тражбина тужиочева у основу не постоји према туженоме.

Овакав захтев тужени у редовном спору може истицати за све време спора. Ми мислимо да то може вршити и у самом незадовољству, јер то не би био никакав доказ, пошто оваква одбрана кад се утврди, искључује сваку обвезу туженога према тужиоцу.

Ако би се противно схватило, дошло би се до једног апсурдума, да тужени са знањем плати дуг по једној лажној исправи коју он није ни издао. Ово би било противно и јавном поретку, пошто се оваква дела гоне по званичној дужности како према туженоме кад пориче исправу коју је издао, тако и према тужиоцу или другом лицу, кад је направио лажну исправу и употребио исту те створио могућност, да тужени плати оно што није дужан платити.

За то ми мислимо, да је суд по званичној дужности позван да се упусти у извиђање по редовном поступку, кад тужени истакне овакву одбрану, па макар је истакао и после рока у коме треба да тражи задржање осудног решења од извршења.

Осим ових случајева у којима тужени може тражити редовни поступак имамо случајеве, где је закон изрично забранио кратки поступак, а то су случајеви из § 452. гр. с. п. где је казао, кад се који од тих случајева деси, онда нема места кратком поступку.

Овако категоричка забрана кратког поступка упућује суд да по дужности пази на ово. И кад после донетог осудног решења сазна и позитивно се утврди такав случај, Суд по дужности обуставља кратак поступак

и предузима редован поступак и ако је до-
нео не знајући да постоји такав случај —
осудно решење, — по дужности задржава
исто од извршења. За ове случајеве рок из
§ 454. гр. с. п. нема никаквог значаја.

Да ли у кратком поступку има спора? На
ово питање је врло лако одговорити. Да се
спор заснује није довољна само тужба ту-
жиочева, већ је потребна изјава туженога,
којом оспорава тужиочево правно тражење.
Без тога оспоравања нема ни спора. Код
кратког суђења тужени се не саслушава —
§ 450. гр. с. п. И кад се тужени не саслу-
шава, онда недостаје један од битних услова
за заснивање спора. Према томе погрешно
је мишљење оних који сматрају, да се и овим
поступком пресуђује спор. Кад нема спора
не може ни бити суђења неког спора.

На против тако названи кратки поступак
представља извесну законом одређену суд-
ску процедуру, по којој има да се принудно
оствари извесно потраживање повериочево
по исправи, по којој суд читајући исту, стиче
потпуно уверење, да у корист тужиоца у
њој стоје сва она факта, која тужилац из-
носи у тужби и из којих суд изводи, да је
тужени без спора дужан да оствари тужио-
чеву тражбину. Суд уверивши се о овоме,
у одлуци својој, коју закон назива „решење“
односно „осудно решење“ наређује дужнику
— туженом, да оствари тужиочево потра-
живање, за које је суд на основу поднете
исправе убеђен да постоји, јер ако се то не
уради, принудно ће се од њега наплатити
тужиочева тражбина. Сва ова радња суда
није радња, као резултат спорног извињања,
већ радња ван спора, дакле резултат убеђе-
ња створеног читањем поднете исправе уз
тужбу. У овом поступку сматра се, да је
због чистоте и јасности обвезе туженога
изражене у исправи и убеђење суда толико
сигурно, да он може без икакве бојазни по

оправдане законске интересе туженога ово-
ме наредити да плати тужиоцу тражење по
тужби. Чегга сад ту има што би се могло
назвати спором? Овде нема спора.

И кад тужени прима овакву судску на-
редбу и противу ње не реагира, већ по истој
плати обвезу туженом или дозволи, да то
власт из његове имовине изврши, онда је
самим тим признао тужиочеву тражбину из-
ражену у исправи односно у судском реше-
њу. Чим пак тужени призна тужиочево тра-
жење, спора више нема, јер овде тужени
признаје сва факта изнета у исправи која
је предмет тужбе, управо тужени ни у ко-
лико не спори наводе тужиоचेво у тужби.
Како је чиста и јасна обвеза туженога у
исправи, таква је он на овај начин и признаје.

Према овоме овај поступак никако се не
може сматрати као неки поступак у коме се
спор расправља већ пре изгледа као неко
квазипоравњање. Он је уведен у интересу
брзине и лакшег остварења тужиочевог права,
а и у интересу друге стране.

Али кад је законодавац увео овај поступак,
он ни у колико није изгубио из вида прин-
ципе парничног поступка, нити право туже-
нога да оспори тужиочеву тражбину. Он му
је оставио нетакнуто право одбране и дока-
зивања, да не стоје наводи тужиочеви и право
да се судским путем ослободи онога што му
је наложено у судском решењу. За то се
у решењу и писму извршној власти наро-
чито наглашава „или да се одбрани“. За-
конодавац је увек мислио на ово најваж-
није право туженог *audiatur et altera pars*.
Издајући осудно решење у самом решењу
каже, да може бити редовног поступка ако
би тужени оспорио тужиочеву тражбину.

Основи за одбрану сви су они који су
предвиђена и у редовном поступку и у ма-
теријалном закону. То се најбоље види из
текста §§ 449., 453., 455. и 459. гр. с. п.

(Наставиће се)

Године старости као услов за стицање пасивног изборног права

— Д-р Видан О. Благојевић адвокат —

Члан 72. Видовданског Устава нормира,
да „за народног посланика у Народној Скуп-
штини може бити изабран само онај, који
има бирачко право, без обзира је ли уведен
у бирачки списак. Од сваког се посланика
траже ови услови..... 2) да је навршио 30
година“. Иста се одредба налази у члану 13.
измењеног закона о избору народних по-
сланика за Народну Скупштину од 27. јуна
1922. год. који и данас важи.

30 навршених година, по схватању ранијих
српских уставотвораца, јесте довољно за по-
литичку зрелост кандидата за народног по-
сланика. Тако у чл. 47. Устава од 29. јуна
1869. год. речено је да, „за народног по-
сланика може бити изабран онај коме има
тридесет година“. Устав од 22. децембра
1888. год. у своме чл. 96. и Устав од 5.
јуна 1903. год. у своме чл. 95. наређују, да
„за посланика у Народној Скупштини може

www.unilib.rs

бити изабран само онај, који сем услова потребних за право бирања, испуњава још и ове услове.... 4) да је навршио 30 година“. Устав од 6. априла 1901. год., који у чл. 43. предвиђа два дома, садржи одредбе о старости народних посланика и сенатора у чл. 67. и 71. Чл. 67. речено је да „може бити изабран за народног посланика у Народној Скупштини... в) који је навршио 30 год“. Чл. 71. одређује да „може бити постављен или изабран за сенатора... г) који је навршио 40 година“.

Сви изборни закони, који су до сада важили, у погледу година кандидата као услова за ступање пасивног бирачког права, били су саображени горњим уставним одредбама. Једини изузетак чини закон о избору народних посланика за Уставотворну Скупштину од 3. септембра 1920. год. У чл. 13. тога закона речено је да „за посланика у Уставотворну Скупштину може бити изабран само онај, који сем погодаба потребних за право бирања, испуњава још и ове погодбе..... 3) да је навршио 25 година....“. Кад је овај закон донесен, на територији бив. Краљевине Србије важио је још увек Устав од 5. јуна 1903. год. који, као што смо видели, предвиђа у своме чл. 95 тридесет навршених година као услов да једно лице може бити изабрано, те према томе, горња одредба чл. 13. из закона од 3. септембра 1920. год. била би неуставна у колико се на бив. Краљевину Србију односи. О овој теоријској истини нико није водио рачуна, пошто су други разлози диктовали законодавцу из 1920. год. да противно постојећем Уставу, доноси горе наведену законску одредбу.¹⁾ Изгледа да је намера законодавцу била, да на овај начин омогући улазак у Уставотворну Скупштину млађим елементима са напреднијим идејама а у духу времена која су владала непосредно иза светског рата. Хтело је се првенствено, да нови Устав садржи нове идеје, да буде на-

¹⁾ Противно гледиште у овом важном питању заузео је био у начелној дебати око овог закона сам Министар за Уставотворну Скупштину и Изједначење Закона г. *Стијојан Пројић*. Он дословно каже следеће: „Данас у Европи и у свима другим напреднијим земљама суштакствене разлике између Устава и других закона нема. Устав је закон као и други закон. Један закон који регулише у главним потезима односе између јавних власти земље. Било је раније таквога схватања и правила се разлика између Устава и других закона, али, господо, то је схватање оглашено као погрешно и оно се према угледу на енглеску уставну историју данас сматра као застарело“. — *Стиенографске Белешке Привременог Народног Представничког Свеска IV*, стр. 575. и 576. — Интересантно је нагласити, да нико није учинио приговор о неуставности одредбе чл. 13. горњег закона у Народној Скупштини, ни у начелној дебати, ни приликом два читања. — *Стиенографске Белешке Прив. Нар. Пред. свеска V*, стр. 82. и 274.

духнут напредним погледима, чији су носиоци несумњиво млађи људи. Да ли је се и у колико у томе успело, доказ нам пружа сам Видовдански Устав. Ми би смо њему увек претпоставили Устав од 1888. год. који је дело старијих људи и реакционарних времена! Али, зар није познато, да је наша политичка и уставна историја, баш сва у оваквим парадоксима!

Сасвим је појмљиво, што је у Уставотворној Скупштини посвећена нарочита пажња питању које нас интересује.

Пре свега, из разних нацрта — пројеката Устава, да наведемо неколико одредаба које су у вези са овим питањем. Тако, нацрт Устава *Републиканског Клуба* у чл. 50. предвиђа, да се од сваког посланика тражи, да је навршио 25 година. Иста се одредба налази и у нацрту Устава *Народног Клуба* (чл. 59). Исти број година за стицања пасивног бирачког права предвиђа г. *Др. Јосип Смодлака* у свом нацрту Југословенског Устава (чл. 90.) и г. *Стијојан Пројић* у свом нацрту Устава (чл. 87.) Нацрт пак Устава *Уставне Комисије* предвиђа у овом случају 30 година (чл. 86.)

Како неки нацрти Устава предвиђају и Горњи Дом, то се обично за чланове Горњег Дома тражи дубља старост. Нацрт *Народног Клуба* нормира, да сенатором може постати онај, који је навршио 40 година. (чл. 61.) Сличну одредбу садржи и нацрт Устава г. *Стијојана Пројића* (чл. VIII) и закључци *Уставне Комисије* о Горњем Дому (чл. XII). Једино, од овде наведених, нацрт Устава г. *Др. Јосипа Смодлаке* не тражи већи број година за чланове Представничког Дома (чл. 93.)²⁾

Кад је се састала Уставотворна Скупштина и поднет Влади предлог Устава, изабран је један ужи Одбор од чланова Скупштине, који је назван *Уставни Одбор* и коме је Влади нацрт Устава поднесен на рад. Одредбе које се на Народну Скупштину односе из овог нацрта, биле су предмет живе дискусије у Одбору, па је нова стилизација одредаба поверена једном ужем Одбору, пошто је већином гласова решено, да се одбаце одредбе из Владиног нацрта Устава, које се на Горњи Дом односе. Ужи Одбор је дао своју стилизацију спорних одредаба, које су у одборском пленуму, готово без измене, примљене. Чл. 47. овако преправљеног Владиног нацрта Устава предвиђа, да

²⁾ в. Нацрт Устава *Републиканског Клуба* и Нацрт Устава *Народног Клуба* — издање Народне Скупштине. — *Др. Јосип Смодлака*: Нацрт Југословенског Устава, Загреб, 1920. — *Стијојан Пројић*: Нацрт Устава са додатком нацрта Устава израђеног од Уставне Комисије, Београд, 1920.

за посланика у Народној Скупштини може бити изабран само онај, који има бирачко право. „Од сваког се посланика траже ови услови:..... 2) да је навршио 30 година.“³⁾ Овако стилизован чл. 47. који је у Уставу постао чл. 72. примио је пленум Уставотворне Скупштине готово без дискусије. Остало је да се од сваког народног посланика има да тражи да је навршио 30 година.⁴⁾

Француски уставотворци предвиђали су у својим Уставима извештај број година као услов да се једно лице кандидује за народног посланика или сенатора и да буде изабрано. Као правило, још од Француске Револуције, постављено је, да сенатори имају бити старији од народних посланика. За сенаторе је обично тражено да имају 40 година, док је за народне посланике било довољно да имају 25 година, па да задрже ово звање или буду изабрани. Ово правило у Француској се сматра као политичка аксиома: нико против њега не истиче никакве приговоре, нити ко тражи да буде друкчије. Под режимом данашњег Устава од 1875. год. посланик може бити онај, који је напунио 25 година (чл. 6. органског закона од 30. новембра 1875.) С друге стране, нико не

може бити сенатор ако није напунио 40 година. (чл. 3. закона од 24. фебруара 1875. укинут чл. 9. закона од 9. децембра 1884. и замењен чл. 4. истог закона.) Али увек тако није било. Устав од III године одређивао је 30 година као услов за кандидата у Савет од Пет Стотина а 40 година за Савет Старих. Уставом од VIII године предвиђено је 25 години за избор у Трибунаат а 30 година за избор у Изборно Тело. За Уставних Повеља под ресторацијом Бурбона тражено је 40 година за улазак у Народно Представништво, па је после 1830. овај број година сведен на 30. Декрет из 1848. год. и Устав од 1848. год. утврдили су 30 година као услов за улазак кандидата у Народну Скупштину.⁵⁾

Да ли је једно лице испунило услове из чл. 72. Видовданског Устава односно из чл. 13. закона о избору народних посланика не цени првостепени суд приликом потврде кандидатске листе. То јасно излази из целог одељка изборног закона који се на кандидатске листе односи (чл. 33.—43.), где је стриктно предвиђена функција првостепеног суда. Ако кандидат не буде изабран, о његовом пасивном изборном праву нема нико да цени, јер ово закон никоме не преноси у надлежност. Ако кандидат буде изабран за народног посланика, онда о томе, да ли је он испунио или да ли испуњава услове из чл. 72. Устава односно из чл. 13. изборног закона или их не испуњава, односно није их испунио, решава Народна Скупштина по извештају Верификационог Одбора.

³⁾ в. *Сћенографске Белешке* — Рад Уставног Одбора књ. II. стр. 143. и сл. и 161. и сл.

⁴⁾ в. *Сћенографске Белешке Уставотворне Скупштине*. II. књига. Редовни састанци од 11. и 13. јуна 1921. год. На састанку од 11. јуна 1921. год. једини говорник, који је се на необично духовит начин дотакао година као услова за стицање пасивног бирачког права, био је г. *Едбин Кристиан*. „Ја у године веома мало верујем господе, каже г. *Кристиан*. Не верујем ја то, да човек само по годинама постаје паметан. Може неко бити и веома зрео за гроб, па још увек може бити глуп као ноћ. ... Ја би био за то, да онај час, кад добије изборно активно право, да може добити и пасивно право избора. Али, ако сте за ову Скупштину тражили 25 година, онда не постајите још реакционарници, па не тражите сада 30. И не бојте се, да ће народ бирати саме младиће док има мудрих стараца“.

⁵⁾ в. *Léon Duguit: Traité de droit constitutionnel, deuxième édition, tome quatrième, pp. 162 et suiv.* — *A. Esmein: Eléments de droit constitutionnel français et comparé, tome second, pp. 280 et suiv.* — *Joseph Barthélemy et Paul Duzet: Traité élémentaire de droit constitutionnel, pp. 428 et suiv.*

(Наставиће се)

Pravni lek protiv odluka Oblasnog Odbora

Borivoje J. Frantlovič, sekretar Upravnog Suda

Oblasni odbor donosi odluke ili kao viša samoupravna vlast u drugom stepenu ili kao takva u prvom stepenu. U prvom slučaju, kada oblasni odbor donosi odluku po žalbi, kao viša samoupravna vlast rasmatrajući odluku niže samoupravne vlasti, pojedinac povredjen u svome pravu ili ličnom neposrednom interesu zasnovanom na zakonu nezakonitim aktom oblasnog odbora može po čl. 16. zak. o Državnom Savetu i upravnim sudovima, podneti tužbu nadležnom upravnom sudu na način izložen u čl. 18. pom. zakona. Ali pitanje koji

je pravni lek protiv odluka oblasnog odbora donetih u prvom stepenu bilo je sporno.

Po postojećim zakonskim propisima ovaj slučaj treba da reguliše čl. 32. uredbe o poslovnom redu u Državnom Savetu i upravnim sudovima, po kome propisu „protiv akata viših samoupravnih vlasti ima mesta neposrednoj tužbi na upravni sud“. Prema tome pošto je oblasni odbor viša samoupravna vlast, to bi se protiv njegovih prvostepenih odluka podnosila tužba upravnom sudu. Medjutim ovaj propis izazvao je diskusiju o tome da li je saglasan ili pro-

tivan propisu čl. 18. zak. o Državnom Savetu i upravnim sudovima, drugim rečima da li je zakonit.

Prema jednom mišljenju:* u čl. 18. zak. o Državnom Savetu i upravnim sudovima u vezi sa članom 16. istog zakona predviđeno je da pojedinac ima pravo žalbe samo na jednu višu upravnu odnosno samoupravnu vlast. Protiv odluke te druge više vlasti može podneti samo tužbu upravnom sudu. Pa kako ovde oblasni odbor predstavlja najvišu samoupravnu vlast a nadzorna državna vlast po pravilu ne stoji prema samoupravnoj oblasti u odnosu više vlasti prema nižoj, onda znači da zakon nije ovaj slučaj predvideo. Nerešeno je ostalo pitanje kojoj će se vlasti podneti pravni lek protiv samoupravne vlasti nad kojom nema više samoupravne vlasti. Prema tome uredbodavac je bio ovlašćen članom 47. zak. o Državnom Savetu i upravnim sudovima da ovo pitanje reguliše, što je i učinio u čl. 32. uredbе o poslovnom redu.

Po jednom drugom, suprotnom, mišljenju u čl. 18. zak. o Drž. Savetu i upravnim sudovima usvojen je princip da se tužba upravnom sudu može podneti samo protiv drugostepene odluke. Član 17. istog zakona predviđa još i mogućnost da se ona može podneti i protiv prvostepene odluke, ali samo protiv ministarske prvostepene odluke i to Državnom Savetu. Tužbe Državnom Savetu dopuštene su, dakle, protiv prvostepenih i drugostepenih odluka, upravnom sudu, samo protiv drugostepenih. Stav drugi člana 32. uredbе, naprotiv, dopušta tužbe upravnom sudu i protiv prvostepenih odluka iz čega izlazi da je protivan članu 18. zak. o Drž. Savetu i upravnim sudovima. Viša upravna vlast po čl. 18., prema tome, ima se razumeti državna nadzorna vlast i prema višim samoupravnim vlastima. To izlazi već otuda, po tome mišljenju, što je nadzorna vlast državne vlasti nad aktima samoupravnih vlasti u stvari ista kao i jerarhiska vlast njena nad aktima nižih upravnih organa, samo druga vrsta: tamo i ovde vrši se kontrola nad aktima, samo je tamo ona nad aktima samoupravnih a ovde upravnih organa. Na osnovu jerarhiske vlasti viša upravna vlast može poništiti akte nižih upravnih organa, na osnovu nadzorne vlasti ona može zadržati od izvršenja odluke samoupravnih organa što je u stvari isto: ništenje tih odluka. Kad se ovako posmatra pravo nadzora državne vlasti nad aktima samoupravne vlasti, onda se državna nadzorna vlast pojavljuje prema samoupravnoj vlasti kao viša vlast prema nižoj. Po tome zakonodavac je u čl. 18. propisujući da se pojedinac ima žaliti prvom višoj

upravnoj vlasti, pod višom upravnom vlašću u vezi sa čl. 16. u slučaju odluka viših samoupravnih vlasti donesenih u prvom stepenu, mislio na državnu nadzornu vlast. Prema tome pojedinac se protiv odluke više samoupravne vlasti donesene u prvom stepenu, ima žaliti neposredno nadzornoj državnoj vlasti a protiv njene odluke ima podneti tužbu nadležnom upravnom sudu.

U praksi upravni sud je odbacio tužbu protiv oblasnog odbora kao nedopuštenu na osnovu tač. 3. čl. 24. zak. o Drž. Savetu i upravnim sudovima jer je našao da se mogla izjaviti žalba višoj vlasti pa nije izjavljena (sudska odluka nije navela koja je to viša vlast kojoj se žalba mogla izjaviti). Dalje je našao da se čl. 32. uredbе o poslovnom redu ne može primeniti jer je suprotan zakonu pošto je u čl. 18. zak. utvrđen princip da se tužba upravnom sudu može podneti tek po izjavljenoj žalbi jednoj višoj upravnoj vlasti. S druge strane Ministar Pravde bio je ovlašćen članom 47. zakona da uredbom propiše samo bliže odredbe o unutrašnjem uređenju o personalu i o postupku a pomenutim članom proširena je nadležnost upravnog suda, na prvostepene akte viših samoupravnih vlasti. Po izjavljenoj žalbi Državni Savet je poništio ovu odluku upravnog suda sa sledećih razloga: „Iz razloga rešenja vidi se da je Upravni Sud tužbu odbacio s tog razloga što je se tužitelj protiv utužene odluke mogao žaliti jednoj višoj upravnoj vlasti pa tu žalbu nije izjavio. Sud ne navodi, kojoj se je upravnoj vlasti tužitelj mogao žaliti, i ako se je to, kad se već tvrdi, moralo navesti, jer je ta okolnost bila od bitne važnosti pri izricanju rešenja. Dakle već prema izloženom presuda bi bila nepravilna i nepotpuna.

Ali i samo tvrdjenje Upravnog Suda ne stoji.

Po članu 32. citirane uredbе protiv akata viših samoupravnih vlasti ima mesta neposrednoj tužbi nadležnom Upravnom Sudu.

Ne stoji stanovište Upravnog suda, da se ova odredba kosi sa odredbom člana 18. zakona o Državnom Savetu i upravnim sudovima jer težište odredbe čl. 18. ovoga zakona nije u tome, da normira za svaki slučaj spora po dva stepena žalbi u postupku pred upravnim vlastima, već je njeno težište, da ograniči stepene u tom postupku u koliko bi po postojećem pozitivnom upravnom pravu bile u pojedinim slučajevima predviđene više od dve instancije, a ona ne menja one odredbe postojećih zakona po kojima ima samo jedna upravna instancija. Članom 18. zakona o Državnom Savetu i upravnim sudovima upravni je postupak samo skraćena i proširen.

Po ovom istom članu pojedinac, kome je pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu povređen nezakonitim aktom upravne

* Ovo kao i drugo, dalje izloženo mišljenje nalazi se detaljnije izloženo u članku g. Božidara Protića „Član 18. zak. o Drž. Savetu i upravnim sudovima“, koji je objavljen u Arhivu.

vlasti ima pravo žalbe samo na jednu višu upravnu vlast. Težište ove norme je u reči „samo“. Protiv odluke te upravne vlasti može podneti tužbu „samo“ upravnom sudu.

Za ove slučajeve gde — kao i kod ministarskih rešenja nema u opšte jedne više upravne vlasti, ova odredba ima da dodje u vezu sa članom 15. i 16. citiranog zakona. Iz te veze proizlazi, da je u takvim slučajevima interesiranom licu zakonom zagarantovano pravo tužbe nadležnom upravnom sudu. I kada je to pravo

normirano i u članu 32. uredbe o poslovnom redu u Državnom Savetu i upravnim sudovima, onda odredba toga člana ne samo da nije u protivnosti sa odredbama citiranog zakona, već je ona naprotiv, u potpunom suglasiju sa zakonom“.

Ovo rešenje Državnog Saveta za praksu obavezno, bez sumnje pruža pojedincima neposredniju zaštitu prava i ličnog neposrednog interesa zasnovanog na zakonu povredjenog nezakonitim aktom više samoupravne vlasti.

Годишња Скупштина Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору

Одржана 11. марта 1928. године у Београду

— Наставак —

Сматрајући овако држање колега из других покрајина само као тренутно неинтересовање за постављено питање, Управа је одмах донела одлуку да се сазове Акциони Одбор адвоката из целе земље на једну заједничку конференцију на којој би се детаљно претресло ово питање и донела дефинитивна одлука.

На седници која је потом одржана у Загребу 16. октобра 1927. год., а на којој су од стране наше Управе присуствовали г. г. Обрад Б. Благојевић и Љуб. В. Стефановић, решено је да се Господину Министру Правде предложи као најбољи и најсавршенији мађарски закон о адвокатима, који је сада у важности у Војводини са потребним изменама и допунама према нашим приликама. У исто време на овој конференцији, којој су присуствовали сви делегати, осим представника адвокатских комора из Сплита и Сарајева, одлучено је да се одржи још једна конференција свију делегата у Београду, на којој ће се израдити дефинитиван предлог ради предаје Г. Министру Правде.

30. октобра пр. год., за који је дан била одређена конференција Акционог Одбора у канцеларији нашег Удружења у Кнез Михајловој ул. бр. 7, дошли су сви делегати: из Загеба Д-р Иван Политео, председник Адвокатског Друштва и Д-р Стеван Ивковић, члан управе; из Љубљане; Д-р Жировник и Д-р Графлич, адвокати и чланови адвокатске коморе; из Осиека г. Д-р Мисин Клајн, адвокат и делегат Коморе и из Новог Сада г. Д-р И Мајински, секретар адвокатске коморе. Од стране наше Управе присуствовали су конференцији; г. г. Обрад Б. Благојевић, Љуб. В. Стефановић, Аца Павловић, чланови Акционог Одбора и г. Милан Ж. Живадиновић, као деловођа.

Председник наше Управе г. Обрад Б. Благојевић, који је у исто време и председник Акционог Одбора, отворио је конференцију у 9¹/₂ часова пре подне и одмах саопштио да се ситуација у погледу уношења у финансијски закон пројектоване одредбе о проширењу једног од важећих закона о адвокатима из покрајина на целу Краљевину, потпуно изменила, јер му је на два дана пре ове конференције Господин Министар Правде саопштио, да је Влада решила да се у финансијски закон више не уноси ни једна одредба, која не би имала везе са тим законом. И зато је мишљења да ово питање као потпуно беспредметно треба у опште скинути са дневног реда. Место тога конференција има да решава о самом пројекту закона о адвокатима, који ће бити у најкраћем року послат Народној Скупштини.

После ове изјаве, г. Благојевић је саопштио присутним делегатима да је пре два дана, по добивеном позиву, посетио Господина Министра Правде, којом му је приликом Г. Министар саопштио своју намеру да предлог закона о адвокатима изнесе одмах пред Скупштину и у исто време га је обавестио, да се овај предлог разликује од прошлога у појединим тачкама и да га је због тога позвао као председника Удружења, да пре него што би дао пројекат у штампу сазна његово мишљење о учињеним изменама. Те су се измене састојале у овоме: 1. стаж за полагање адвокатског испита и за стицање права на адвокатуру смањен је од пет на три године; 2. адвокати и судијски испит изједначају се и полагаће се за целу Краљевину пред једном комисијом, коју ће сачињавати само судије Касационог Суда и то у месту у коме се налази Касациони Суд; 3. да су адвокати ослобођени у грађанским

споровима од давања својих списа и досијеа, која се односе на њихове клијенте, али да су дужни дати их у кривичним споровима; 4. избацује се одредба по којој адвокати имају право ретенције докумената и новца. Остале измене су незнатне и више су граматичке и стилистичке природе. Међутим, како су горе наведене измене од велике важности, то је се г. председник на њима задржао приликом ове посете и успео код г. Министра и то: 1. да по тач. 2. један од чланова комисије за полагање адвокатско-судијског испита буде и један адвокат и то из коморе чије је седиште у месту, у коме је Касациони Суд. Избор овога члана има се вршити на тај начин, што ће надлежна комора предложити четири кандидата, од којих Министар бира једнога; 2. да се измена учињена у тач. 3. избаци, тако, да адвокати ни по кривичним предметима нису нужни давати своје списе; и 3. да остане у пројекту одредба о ретенцији.

Пошто је г. Благојевић овако опширно обавестио конференцију о стању у коме се налази адвокатски закон прешло се на дискусију у којој су учествовали сви присутни делегати. Претходно су се делегати једногласно сложили са г. председником у погледу учињених примедба и захвалили му на заузимању за уношење корисних одредаба по адвокатски ред, а потом су се сви делегати из крајева преко Саве и Дунава изјаснили противу смањеног стажа за адвокатске приправнике и захтевали су, да по овоме питању сложено иступимо и захтевамо стаж од пет година, како је већ било предвиђено у пројекту, који је прошао кроз Законодавни Одбор.

Г. Благојевић је изјавио, да је наше гледиште да је довољан стаж од три године и да је оволико време и до сада тражено код нас за стицање права на полагање испита и, најзад, да се од овога код нас нису приметиле никакве незгоде.

Ова конференција је продужена и сутра дан, 31. октобра, на којој је свима члановима раздат штампан пројекат закона о адвокатима и одлучено, да све коморе и удружења спреме своје примедбе ради упућивања члановима Законодавног Одбора. После конференције, делегација је корпоративно посетила Господина Министра Правде, који је дао обећање да ће се у Законодавном Одбору и Народној Скупштини заузети да сви оправдани захтеви адвокатског реда буду усвојени. У исто време дао је реч, да ће се искрено постарати да закон што пре буде изгласан. — Делегати су задовољни напустили Београд и, одајући захвалност на лепом пријему, констатовали су велику корист од

састанака ове врсте и потребу да се они што чешће обнављају.

На седници Управе, која је одржана 10. новембра 1927. год., одређени су председник г. Благојевић и члан Управе г. Д-р Р. Чулић да изврше свестран преглед пројекта закона о адвокатима и да потом поднесу Управи извештај о изменама и допунама, које Управа треба да предложи Законодавном Одбору и Народној Скупштини.

Примедбе, које су израдила именована господа, и које су усвојене од стране Управе, у главном су ове: 1. код § 3. законског пројекта, који се односи на ступање у адвокатски ред без вежбе, тражено је да се изврши измена овога параграфа у смислу ранијег пројекта, по коме се и од судија тражило да проведу извесан број година у судијској служби, да би без адвокатске праксе стекли право на ступање у адвокатски ред, јер § 3. садањег пројекта одобрава ступање у адвокатске свакоме лицу које је постављено за судију, без обзира да ли је и колико то лице провело у судијском звању; 2. код § 13. предложено је да у комисији за полагање адвокатског испита буду два адвоката место једног, како предвиђа данашњи законски предлог; 3. код §§ 13. и 15., и у опште у целом пројекту, где се врши позивање на закон о судијама, тражено је да се то избаци и да се у закон о адвокатима унесу све одредбе које он као такав треба да садржи; 4. у погледу стажа прихваћена је трогодишња пракса, као што је у пројекту; 5. код § 19. који се односи на „ближа упуства о полагању испита“ тражено је да се дода, да ће Господин Министар Правде прописати ова упуства, по саслушању адвокатске коморе; 6. код § 36. који се односи на адвокатску хаљину, „тогу“, већина је усвојила да се у принципу не одбацује ова одредба, само да се тражи да облачење хаљине буде обавезно искључиво приликом грађанских и кривичних расправа.

Пошто је на овај начин дата дефинитивна редакција примедба на пројекат закона о адвокатима, решено је, да се ове примедбе пошаљу свима члановима Законодавног Одбора — адвокатима, с молбом да помогну да се оне у целости усвоје од стране Одбора, па потом и од пленума Народне Скупштине.

Одмах сутра дан ове примедбе су послате са пропратним писмом свима члановима Законодавног Одбора — адвокатима, а после неколико дана, на предлог неколицине чланова Управе, примедбе су послате и осталим члановима Законодавног Одбора.

Овом приликом потребно је напоменути да су примедбе послате само по редакцији

www.нашег Удружења, пошто нам примедбе осталих Удружења и Комора нису стигле до одређеног рока, а хитно је било да се што пре упуте, јер је Секција Законодавног Одбора већ била узела наш закон у претрес.

Међутим, према обавештењима која је Управа накнадно добила, и остала Удружења и Коморе дала су своје примедбе, пошто је о томе већ вођена дискусија на конференцијама од 30. и 31. октобра пр. год. у Београду. Једино су се њихове примедбе битно разликовале од наших у погледу стажа, за који су сви тражили да не буде од три године.

После упућених примедба и писама члановима Законодавног Одбора, којом су приликом умољени да убрзају доношење овога закона, чланови Управе су примили на себе да сваки и усмено проговори са појединим члановима и народним посланицима, како би се осигурало што брже изгласавање овога закона. И закон је почео брзо да се претреса у Секцији, али је опет наступио застој, који је услед нерада у Скупштини и услед кризе трајао скоро два месеца. До сада је Секција примила 17 чланова, а по обећању, које је Управа добила, она ће ових дана наставити рад на пројекту, тако да се Управа нада, да ће закон и поред свих досадањих тешкоћа ускоро бити примљен, само ако Скупштина буде на окупу још два месеца.

II. Национални савез адвоката.

На оснивању Савеза Адвоката у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, Управа је обратила у току прошле године велику пажњу и овога пута излази пред Удружење са позитивним резултатом, јер је његово образовање начелно прихваћено од свих удружења и комора осим коморе из Босне и према стању досадањих преговора оснивање Савеза извршиће се још у првој половини ове године.

Данас, када се по угледу на иностранство, у нашој земљи удружују разна друштва и корпорације из свију покрајина образујући своје Савезе, Управа сматра да је излишно доказивати потребу оснивања Адвокатског Савеза, јер се та потреба и сама истиче и очигледна је за свакога. Заго се Управа на овоме неће задржавати, него ће у продужењу у кратким потезима изнети, шта је све у прошлој години по овоме предмету рађено и до каквих се резултата дошло.

Одмах по свом конституисању, Управа је ступила у преговоре са осталим Удружењима у покрајинама, настављајући на тај начин посао старе Управе.

Ипак се кореспонденцијом није много постигло, већ је ово питање добило одређенију

форму тек приликом састанка Акционог Одбора адвоката у Загребу, који је одржан 16. октобра пр. год., на који су од стране нашег Удружења делегирани г. г. Обрад Благојевић и Љуб. В. Стефановић.

На томе састанку делегати су се претходно сложили да је апсолутно потребно образовање овога Савеза и то без одлагања. Потом су сваки појединачно у главним цртама изложили погледе својих Комора и Удружења, по питању формирања Савеза, као и његових правила, па је једногласно решено да се приликом конференције, која се има одржати 30. октобра у Београду, изврши последњи претрес овога питања и донесе потребна резолуција.

Сви учесници ове конференције изразили су своје чуђење и жаљење због слабог интересовања наших колега из Босне и Херцеговине за оснивање овога Савеза. Ипак је решено, да се на конференцију предвиђену за 30. октобар о. г. позове и представник Адвокатске Коморе из Сарајева и да то буде последњи покушај за њихово позивање да узму учешћа у образовању Савеза. Деси ли се и овом приликом да представници Босне изостану, донеће се пуноважна одлука за образовање Савеза из свих осталих покрајина наше Краљевине, изостављајући Босну и Херцеговину.

На конференцији Акционог Одбора која је одржана у Београду 30. и 31. октобра у канцеларији Удружења, а о којој је конференцији већ било речи у овом извештају, после свестраног испитивања и дуже дискусије у којој су учествовали делегати, донета је ова резолуција:

„Потписани чланови адвокатских организација обавезују се:

а) у колико су представници слободних адвокатских Удружења, *предложити* својим Управним Одборима, а по престанку ових, и следећој Главној Скупштини, оснивање Савеза Адвоката и приступ Удружења томе Савезу према правилима, приложеним овом закључку;

б) у колико су пак представници адвокатских комора на правним подручјима, где нема слободних професионалних удружења, основати таква удружења са сврхом, да ове узмогну основати Савез, односно приступити Савезу према приложеним правилима, а у колико не би било могуће таква удружења основати, залагати се за придружење томе Савезу путем појединачних приступа.

Сви се пак обавезују заложити се свим силама за оснивање и успех Савеза Адвоката Краљевине С. Х. С.

Овај рад по могућству спровести код свих адвокатских организација у земљи до краја

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.martas.1928. год., како би се у току априла могао одржати Конгрес на коме ће се Савез основати и његова Управа по избору конституисати.

За базу статута усваја се пројект који је израдио г. Д-р Иван Политео, адвокат из Загреба и председник Адвокатског Друштва, у вези ранијег нацрта, а евентуалне измене и допуне учиниће све адвокатске организације до горњег датума“.

Ову резолуцију потписали су делегати из Београда, Загреба, Љубљане, Осиека и Новог Сада.

Као што је већ напред напоменуто, по извештајима које је Управа добила из раз-

них покрајина, сва Удружења начелно су већ прихватила оснивање Савеза, а у местима где постоје коморе, предузете су мере за образовање Удружења ради ступања у Савез. У колико се ова Удружења не буду образовала до априла месеца о. г., адвокати из тих места изјаснили су се да ће појединачно сви ступити у Савез, што је допуштено и по горњој резолуцији и по правилима, која нарочито предвиђају такав случај, Према свему изложеном, Управа се нада да ће у мају ове године, на Конгресу у Београду, оснивање Националног Савеза Адвоката бити дефинитивно решено.

(Наставиће се).

Судска и административна пракса

Пречи је купац по тапији од купца по извршној пресуди судској, по којој је спор поведен пре издања тапије а пресуда донета у корист купца после потврде тапије.

Тужитељка представља у тужби и на роцишту, да је њен покојни муж за живота закључио 22. јуна 1883. године уговор о купопродаји са Д. К. и од овога купио непокретно имање у тужби описано за 135 дуката. Продавац није купцу издао тапију за то, што је на продајом имању имала право удовичког уживања његова сестра која је умрла 1922. год. Чим се је угасио овај терет на имању, она је као наследница свога мужа исте године поднела тужбу противу једног наследника продавца К. за издање тапије, који је спор окончан извршном пресудом Првостепеног Суда и наследник продавачев осуђен на издање тапије.

У току саме парнице исти наследник продао је имање туженоме и приликом преноса имања на овога, грешком судског архивара стављено је на полеђини акта, да имање није ни с ким у спору и суд је овај пренос потврдио.

За то сада тужбом тражи поништај преноса. Тужени одговара да је редовним путем дошао до тапије. Ако тужитељка сматра да је имала право на ово имање могла се је на исто условно убаштинити, и кад то није учинила нема права да сад устаје против тапије.

Разлози првост. суда су:

„Извршном пресудом утврђено је да је М. К. као наследник пок. Д. К. осуђен да тужиљи изда тапију на спорно имање, а поднетом тапијом утврђено је да је М. К. исто имање продао туженом и од истог му издао тапију коју је исти суд потврдио 2. јануара 1925. год.

Принцип је нашег грађ. законика да се својина на непокретној ствари прибавља увођењем у баштинске књиге — § 292. гр. з. односно судским потврђењем тапије или другим уговорима о преносу.

По § 298. гр. з. онај који пре на једну непокр. ствар у књиге јавне буде уведен онога је ствар, што значи, да је од два сукцесивна купца онај, на кога је пренета тапија, дефинитивно прибавио непокретну ствар па макар уговор, на основу кога је овај пренос извршен по датуму био каснији него уговор са другим купцем

Према овоме, кад је утврђено, да је тужени купио имање од лица, које је с правног гледишта важило као сопственик и да је тужени добио и тапију, чији се поништај тражи, пре но што је и пала пресуда по овом спору, који је тужиља била повела противу продавца за издање тапије, онда је тужени у смислу § 298. гр. з. постао власник према свима па и према тужитељки која се на имању није убаштинила ни пре ни после туженога.

Приговор тужитељке, да има места поништају тапије, што је иста потврђена услед грешке архивара судског, који је дао нетачан извештај, да имање није у спору неумесан је, јер да баш и постоји ова грешка ипак иста као таква не може утицати на важност једном судски потврђене тапије.

За то је пресудом од 12. маја 1927. год. Бр. 28686 одбио тужитељку од тражења.

Београдски Апелациони Суд је у I одељењу нашао, да ова пресуда није законска са разлога:

Извршном судском пресудом од 9 новембра 1925 год. по којој је спор поведен 20 априла 1922 г., утврђено је, да је тужитељка

у спору са наследником продавца М. добила спор и тужени осуђен на издање тапије, чиме је утврђено, да продавац у времену продаје овде туженоме није био несумњиви сопственик, и прв. суд противно § 293 гр. з. није могао тапију тврдити на туженога, јер је он добио тапију од лица које није сопственик.

Разлог првост. суда да по § 298 гр. з. од два сукцесивна купца постаје власником онај који је пре уведен у баштинске књиге или ко је први добио тапију био би умесан, да је приликом потврде спорне тапије поступио онако како се то тражи §§ 295. и 296. гр. з. и расписа Министар. Правде код истог кога се судови при потврди тапије имају придржавати, што овде није учињено, јер је архивар поднео погрешан извештај, да имање није у спору и на основу овако погрешног извештаја тапија потврђена.

Али како је накнадним извештем архивара утврђено да постоји спор око продатог имања заснован 20. априла 1922. г. и окончан пресудом од 9. нов. 1925 г., због чега је првост. суд позвао купца — овде туженог да врати тапију ради исправке од стране суда учињене грешке — онда тако потврђена тапија не може произвести своје правно дејство.

Према првом купцу тужитељки М., јер тужена не може бити лишена свога права само услед грешке суда“.

Зато је преиначио пресуду првост. суда и својом пресудом од 7. окт. 1927 г. Бр. 6341 пресудио, да се стара тапија поништи.

Касац. Суд у свом II одељењу ништећи пресуду Беогр. Апел. Суда под 20. дец. 1927 г. Бр. 13093. дао је ове примедбе:

„Погрешно је Апелац. Суд, кад се је, преиначавајућу пресуду Првост. Суда, задржао само на формалним недостацима у спорној тапији, већ је био дужан да се упусти и у оцену саме садржине тапије, имајући приликом те оцене на уму и то, да судска пресуда по којој је досуђено право ранијем купцу М. има правног дејства само између парничних страна, а не и према трећим лицима, и да право тужилачке стране у овом спору има да се цени и с обзиром на наређење чл. 58. Уредбе о убрзању рада.

Београдски Апелац. Суд није примио ове примедбе Касац. Суда, већ је 30 децембра 1927 г. под Бр. 8527 дао противразлоге, који су у главном исти као и у разлозима његове пресуде додајући:

„Разлог Касац. Суда, да пресуда може имати правног дејства само између парничара, а не и према трећим лицима, у овом случају не може ићи на штету права тужитељке по томе, што се овде по издању тапије од стране продавца М. купцу овде туженом морају узети у обзир и продавац

и купац, и по томе продавац М. у погледу наведене пресуде није треће лице већ баш парнична страна, која је осуђена на испуњење уговора а тужени је пријемник права тога парничара М., који на спорном имању није могао добити више права него што је на истом имао сам продавац, а овом опет пресудом није признато право на продато имање туженом. Према томе пресуда, којом је признато право сопствености ранијем купцу тужитељки везује и продавца имања по спорној тапији, па тиме пресуда мора имати правног дејства и према новом купцу коме је М. имање као спорно продао.

Према овоме и нема места позивању Касац. Суда на чл. 58. Уредбе о убрзању рада, пошто и тај пропис предвиђа пренос имања од стране сопственика.

Најзад о овоме постоји и одлука Опште Седнице Кас. Суда од 1. Јануара 1927. Бр. 11673 у којој је сличан случај противно исправљен.

Касац. Суд у својој општој Седници од 1. марта 1928 године, Бр. 1202 усвојио је примедбе свог II одељења а противразлоге Апелац. Суда одбацио са једним гласом већине.

Саопштио Јудекс

Пресуде Првостепених Судова, изречене по чл. 46. ст. II закона о таксама, подлеже расматрању Апелационог Суда.

Ужички Првостепени Суд нашао је, да у радњи оптужених К. и М. и то: опт. К. што је од опт. М. купио три употребљене и поништене таксене марке од по 10.— дин. за рачун С. те их овај утиснуо на своју тужбу а оптуженог М. што је те марке продао оптуженом К., стоји дело из чл. 46. став II Закона о Таксама, па их је пресудом својом за поменуто дело казнио са по десет дана затвора. По изјављеној жалби државног тужиоца и оптуженог М., Првостепени Суд послао је сва акта Касационом Суду на решење, који их је писмом свога I одељења Бр. 8873 1927. г., вратио нерасмотрена Првостепеном Суду с препоруком, да се иста пошаљу Апелационом Суду, те да он претходно донесе своју одлуку. Београдски Апелациони Суд писмом својим Бр. 7015/927 г. послао је понова Касационом Суду цео предмет, налазећи да му је исти погрешно упућен, јер по чл. 66. тач. 1. Зак. о Таксама, на пресуде, које доносе првостепени судови по чл. 61. истог закона, има места жалби Касационом Суду.

Прво одељење Касационог Суда остало је при своме гледишту у акту Бр. 8873 са разлога: што се ово кривично дело по другом одељку чл. 46. Зак. о Таксама, казни по

Општем Казненом Законику, поред плаћања педесетоструке таксе и што по чл. 61. тач. 6. Закона о Таксама, ислеђење врше надлежне ислеђујуће и судске власти по одредбама кривичног судског поступка. Што се тиче разлога Апелационог Суда, да је Касациони Суд надлежан за разматрање ове пресуде према чл. 66. у вези чл. 61. Закона о Таксама, прво оделење налази, да се те одредбе односе само на оне пресуде и решења првостепених судова, која су изречена по Закону о Таксама и таксеној тарифи а код којих се казна састоји у наплати редовне и казнене таксе а не и на оне пресуде, којима је оптужени осуђен на казну затвора.

Поводом овога сукоба о надлежности, Касациони Суд у својој општој седници од 9-XII-1927. г. Бр. 11733 а на основу § 8. свога Устројства, нашао је:

„Да је прописом чл. 46. ст. II Закона о Таксама, предвиђено, да се казне затвором могу, поред новчане казне, примењивати само на оне кривице, које се казне по општем кривичном Законику а по чл. 61. пом. зак. по овим кривицама предузима се у свему ислеђење по прописима кривичног суд. поступка, те према овоме следствено је, да у даном случају важе наређења кривичног судског поступка и у погледу на незадовољства и жалбе на пресуде нижих судова. Како на пресуду првостепеног суда по овој кривици донетој, постоји незадовољство, то је за разматрање исте, према § 261. крив. суд. пост. надлежан Апелациони Суд, без обзира на то, што Првостепени Суд при доношењу казне затвора, није применио пропис § 145. казн. зак., по коме се ове кривице казне, што је био дужан учинити, по напред поменутом чл. 46. Закона о Таксама.“

Саопштио Т. И.

И за отежавну околност из § 65. тач. 5. казн. зак. важе општи прописи о застарелости.

Пресудом Смедеревског Првостепеног Суда Бр. 35384/927. кажњен је оптужени С. за дело из § 156. I од. казн. зак. са петнаест година робије. Београдски Апелациони Суд нашао је, да ова пресуда не може опстати у погледу одмерене казне зато, што је чињеним дослеђењем а на име, признањем самог оптуженог — пошто су акта раније осуде од непријатеља уништена — утврђено, да је он од стране истог суда у 1895. год. осуђен на шест месеци затвора зато, што је ударио ножем у груди Петра А., те му се ова ранија осуда има, при одмеравању казне, узети као отежица из § 65. тач. 5. казн. зак.

Са ових разлога преиначио је поменуту пресуду Првостепеног Суда и оптуженог за поменуто дело казнио са шеснаест година робије. Касациони Суд примедбама свога I одељења од 13 III-1928. г. Бр. 3577 поништио је ову пресуду Апелационог Суда са следећих разлога:

„Погрешно је Београдски Апелациони Суд, кад је, преиначујући пресуду Смедеревског Првостепеног Суда оптуженом одмерио казну, поред осталог, и с погледом на отежавну околност из тач. 5. § 65. крив. зак., што је пре 32 године осуђиван од стране Смедеревског Првостепеног Суда зато, што је ударио ножем у груди П. А., — јер се означена отежавна околност не може кривцу узети у отежицу, кад према пропису § 74. крив. зак., за тридесет година застаревају и зличина дела, за која закон доноси смрт и по тако застарелом злочину кривац се неће ни истраживати, нити казнити. Па кад за то време застаревају најтежа кривична дела, онда се прописи о општој застарелости имају применити и на отежавне околности, које су само последице тих дела.“

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је писмом својим Бр. 2368 дао следеће противразлоге:

„У пропису тач. 5. § 65. казн. зак. а исто тако ни на којем другом месту овога закона, није опредељено време, за које се околност, што је кривац раније био кажњиван, може узимати, као отежица приликом одмеравања казне. Међутим, у § 71. у вези § 73. казн. зак., јасно и опредељено је речено, да се може узети, да је кривац у поврату само онда, ако није прошло више од 10 година (за злочине и преступе) од дана издржане или опроштене казне, на коју је за пређашње дело осуђен био, те из тога јасно излази, да законодавац није имао намеру, да примену отежице из тач. 5. § 65. казн. зак., ограничи на извесно време, јер би то иначе изричним наређењем у том пропису учинио, као што је то предвиђено за поврат. По налажењу Београдског Апелационог Суда, општи прописи о застарелости не могу се примени, кад је у питању ова отежица, као што то примедбе Касационог Суда узимају, јер пропис § 74. казн. зак. у коме је застарелост исцрпно регулисана, односи се само на застарелост истраге кривичног дела а у кривичном Законику, који је јавно правног карактера, искључена је примена аналогije.“

Касациони Суд у својој општој седници од 6-IV-1928. г. Бр. 4113 усвојио је примедбе свога I одељења.

Саопштио Т. И.

Из адвокатури

Високо одликовање париског адвокатског реда

У Паризу 19. априла пр. год. на најсвечанији начин обављена је предаја француског ратног крста париском адвокатском реду. Свечаност је изведена у палати Правде.

Овом чину претходило је објављивање једног комуникаца у *Службеним Новинама*, који је садржао ову похвалу:

„Париски адвокатски ред, одан по својим високим традицијама служби Отаџбине, Правди и Праву, видео је у почетку рата сву своју омладину да устаје у одбрану свете ствари, и, приношењем на жртвеник живота славних, изгинулих јунака, заслужним стицањем многобројних одликовања, дао је пуног доказа о својим ратничким врлинама и о величини духа пожртвовања“.

Ова речита и дивна похвала пропраћала је одликовање париског бароа. Ратни крст је предат тога дана по подне у великој дворани библиотеке адвокатске, у Палати Правде. Церемонија је изведена у присуству председника Републике г. Думерга, у чијој су свити били чланови владе Поенкаре, Саро, Бокановски, Бужи, Шиаг и Делсон, ђенерали Гуро, Ласон, Симон, Марјо и председник белгиског адвокатског реда Теодор. Долазак у Палату ових високих личности објављен је трубама и добошима републиканске гарде. Дворана библиотеке била је посве недовољна да прими масу судија и адвоката, који су се тискали да присуствују свечаности.

Батонје париског реда, г. Гијомен, узео је први реч и окренут леђима великој спомен-плочи са урезаним именима палих у одбрану Отаџбине, изговорио је, лагано а снажним и достојанственим гласом, између осталог ове речи:

„Необично поносни узбудљивим одликовањем које нам је додељено, горди на видном доказу признања које нам чини брањена и спасена Француска, ми обнављамо и продужујемо живот са више воље, храбрости и жара и са погледом упртим на овај крст, добивен уз толико проливену крв и са толико храбрости и части. Француска не може умрети. Париски баро достојно јој се одужио“.

После помена и читања листе изгинулих, председник владе г. Поенкаре прочитао је предњу похвалу, а затим је одржао диван, импресионантан говор, потсећајући на дане од 28. октобра 1916. и 27. јуна 1919. год., када је званично посетио париско баро. Уз буран и дуготрајан аплауз потсетио је на апел за народно јединство, које је историских дана 1914. год. учинио француском народу и на видну и завидну улогу коју је Француска имала у великом светском рату за добро човечанства.

Свечаност је оставила најдубљи утисак на присутне.

Париском адвокатском реду најтоплије честитамо на овом високом, заслуженом одликовању и на завидном признању.

Љ. В. С.

Из нашег судства

Слика незавидне плаћености наших судија

За доказ љубави према науци и жеље за праћењем стручних часописа код наших судија, а и да би илустровали тешке материјалне прилике под којима они живе, објављујемо ово карактеристично писмо једног председника суда из предратних граница наше краљевине, као одговор на претплатни циркулар наше редакције. Писмо гласи:

„Поштовани господине,

Са највећом љубављу претплатио бих се на одличан часопис „Бранич“, али ми је то

немогуће, јер са својом плаћом једва издржавам породицу и себе. За овај суд, од како сам ја председник, немам кредита ни за канцеларијски материјал, већ рад и Суду издржавам узимајући материјал на почек.¹⁾

Све што сам могао учинити за ваш лепо уређени часопис, то је да сам се прошле године заузео и прикупио претплату за њега од свих овдашњих адвоката, што ћу и ове године врло радо учинити. Налазим, да је у интересу нашега правништва одржавање оваквог часописа.

¹⁾ Курзив је наш.

Извештавајући о овом Уредништво, част ми је вратити му примерак послат за мене.

С одличним поштовањем,

М. Н.

председник Првостепеног Суда.

Познавајући скромност примернога председника, ми га молимо да нам опрости индискрецију, што објављујемо дословни текст овога писма без његовог одобрења.

Писму, без сумње, не треба коментара!
С.

Оцене и прикази

Акцијско право Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца од *Милорада Зебића*, начелника Министарства Трговине и Индустрије. Пишчево издање. 1928. Београд. — У властитом пишчевом и укусном издању оштампана је и пуштена у продају ова лепа и корисна књига У нашој правној литератури, оскудној у делима ове врсте, овај г. Зебићев рад заслужује нарочиту пажњу и сваку похвалу Г. Зебић, који је иначе познат систематичар, у овом срећеном издању, унео је све своје богато искуство у систематисању обилног материјала, који је дугогодишњим службовањем, применом позитивног законодавства и својом праксом успео одабрати и обогатити га многобројним својим анотацијама.

Књига садржи осам делова: Акцијско право Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца; закон о акционарским друштвима за Србију и Црну Гору; закон о проширењу важности закона о акционарским друштвима за Србију и на територију Црне Горе; закон о оснивању акционарских друштава на територији Хрватске, Славоније, Баната, Бачке и Барање; правилник о примени залона о оснивању акционарских друштава на територији Хрватске, Славоније, Баната, Бачке и Барање; законске одредбе о акционарским друштвима на територији Хрватске, Славоније, Баната, Бачке и Барање; трговачки и мјенбени закон о деоничарском друштву; трговачки закон за Босну и Херцеговину; трговачки закон за Словеначку и Далмацију, и, најзад знатан број наредба и расписа у важности за разне покрајине наше Краљевине.

Овако како је израђена, ова је књига од неоцењиве користи за судије, адвокате, чиновнике који раде на овим питањима, па и

за шире слојеве грађанства. Она је потребна и корисна свакоме, који ма у коме погледу жели, или је позван да се ближе упозна са акцијским правом наше земље.

Истичући ово лепо г. Зебићево издање, ми га најтачније сваком препоручујемо. Цена је књизи 100 дин. и може се добити код писца.

Osnovi prava o štampi. Napisao Dr. *Stanko Frank*, univ. profesor u Zagrebu. — Naš ugledni pravnik, g. Dr. Stanko Frank, profesor Zagrebačkog Univerziteta, oštampao je u izdanju Jugoslovenske Štampe A. D. svoju najnoviju raspravu pod gornjim naslovom.

Ime g. Dr. Franka samo po sebi obeležava i vrednost ove lepe rasprave. Uvaženi profesor u njoj je sistematisao jedan dragoceni materijal i to ne samo teorijski, već i primenjen, kako iz našeg pozitivnog prava, tako i iz uporednog zakonodavstva. U svojim razlaganjima g. Frank je uneo i neka svoja lična opažanja, dostojna pažnje.

Rasprava sadrži četiri dela i jedan dodatak. Prvi deo, čisto teoriski, o štampi; drugi o zakonu o štampi (o učiniocu prestupnog dela po zakonu, smislu zakona o štampi, pitanju krivice, kazni i merama; treći deo o kaznenom zakonu (izolovanom zakonu o štampi i kaznenom zakonu, rešavanju problema prava o štampi, zakona o štampi kao dela kaznenog zakona; četvrti deo, pravo o štampi i pravna teorija (subjekt prava o štampi, protivpravnost prestupa po zakonu o štampi). Dodatak sadrži postupak po zakonu o štampi.

Naša pravna literatura obogaćena je ovim lepim i novim prilogom. Uredništvo ga toplo i srdačno preporučuje svojim čitaocima.

L. V. S.

Мисли и афоризми

О поштовању. — О влади

Гледај у туђој личности у достојанству себи равног и уздржавај се другога да користиш као оруђе за постизање себичних циљева.

Кант.

Нека ме презире: то је његова ствар. Ја ћу се пак трудити да не учиним ништа што је презирања достојно.

Маркус Аурелијус.

Која је влада најбоља? Она која нас учи да владамо собом.

Гете.

Дисциплина и самоконтрола почетак су практичне мудрости. Те врлине морају наћи свога корена у поштовању себе самога.

Смајлс.

У породици млади људи дужни су поштовати родитеље; ван породице, свакога; у самоћи, себе.

Деметријус.

Влада, ма која била, створена је за народ. Народ није створен за владу. И народ је у праву да опозове, поништи, прошири, сузи и објасни овлашћења која је дао.

Д' Олбах.

Нека онај који хоће да покреће свет научи пре свега да покреће себе.

Сократ.

Пикупио : Љ. В. С.

Белешке

Национални Савез Југословенских Адвоката

Друштво Хрватских Адвоката, на својој годишњој скупштини одржаној 27. пр. мес. у Загребу, решило је да приступи Националном Савезу Адвоката наше Краљевине и у том смислу овластило је ново изабрану Управу Друштва да предузме шта треба.

Наше Удружење, на основу мандата добивеног од годишње скупштине за оснивање Савеза, у споразуму са Друштвом наших хрватских колега, оствариће Савез у току идућег месеца. То ће се оснивање обавити на једном скупу, који ће се вероватно сазвати у Загребу. Наш делегат г. Љуб. Стефановић, отпутоваће ускоро у Загреб ради претходног споразума у томе циљу.

Наши делегати за Француску

За конгрес француских адвоката и свечаности обављања Палате Правде у Ремсу, који ће се одржати од 17. до 20. маја о. г. наше је Удружење одредило за своје делегате г. г. Љубомира В. Стефановића, првог потпредседника, Бору Л. Поповића, члана Управе и Др. Видана О. Благојевића, адвоката овдашњег. Са њима ће отпутовати за Француску и изасланици Друштва Хрватских Адвоката и Љубљанске Адвокатске Коморе.

Наш одређени представник присуствоваће 21. овог месеца у Паризу конституирајућој седници Међународног Савеза Адвоката, на којој ће се изабрати привремена Управа до првог редовног Конгреса Савеза и претресати и примити пројекат статута Савеза.

Наш закон и судски закони

Проучавање предлога закона о адвокатима довршава се у Секцији Законодавног Одбора и у току идуће седмице биће упућен пленуму Законодавног Одбора.

Министар Правде је на основу овлашћења Краљевским Указом поднео Народној Скупштини предлог закона о грађанском судском поступку.

Рад на судским законима убрзано се спроводи у Народној Скупштини.

Постављање јавних правозаступника

Г. Министар Правде поставио је:

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду, Петра Петровића, писара Касационог Суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Чачанском Суду Миливоја Туцаковића, писара истог Суда у оставци.

За јавног правозаступника при Првостепеном Плеваљском Суду Радула Јауковића, бившег председника истог Суда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Ужичком Суду Миљу Јовичића, судију Пријеполског Првостепеног Суда у оставци.

За јавног правозаступника при Окружном Подгоричком Суду Д-р Илију Вујовића, адвокатског приправника из Подгорице.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Живојина Васовића, јавног правозаступника из Крагујевца.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Јована Велимировића, секретара Првостепеног Суда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Врањском Суду Вранислава Аћимовића, јавног правозаступника из Тетова.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду, Станоја Јанковића, секретара Крагујевачког Првостепеног Суда у оставци.

Више Судије

Наименовани су:

За судију Касационог Суда у Београду Светозар Радовић, судија Апелационог Суда у Новом Саду.

За председника Пећског Првостепеног Суда Стеван Живковић, судија Пожаревачког Првостепеног Суда.

За председника Кумановског Првостепеног Суда, Јован Кулић, судија Чачанског Првостепеног Суда.

За саветника Вишег Земаљског Суда у Љубљани, Д-р Јосип Кавчић, начелник Министарства Правде.

За већника банског стола у Загребу Јосип Мрђавчић, судски већник код Судбеног Стола у Загребу.

За вишег Земаљског судског саветника у Сплиту Д-р Анте Бузолић, земаљски судски саветник у Окружном Суду у Шибенику.

За већника Одељења Б. Стола Седморице у Загребу Д-р Иван Вук, саветник вишег Земаљског Суда у Љубљани.

Пензионисани су:

Д-р Михајло Подује, виши земаљски судски саветник у Окружном Суду у Сплиту.

Постављења у Министарству Правде

За инспектора Министарства Правде постављен је Миљивоје Радојичић, председник Кумановског Првостепеног Суда.

Кретање Судија

Постављени су:

За судију Среског Суда у Прелогу Д-р Иван Дикшић, судски пристав код Среског Суда у Прелогу.

За државног одветника код Окружног Суда у Тузли Д-р Љубомир Симић, судски подсаветник истог Суда.

За земаљског судског саветника у Окружном Суду у Дубровнику Ташко Беута, земаљски судски саветник котарског Суда у Стону.

За судију Чачанског Првостепеног Суда Милутин Ђосић, секретар истог суда.

За судију Пожаревачког Првостепеног Суда Радослав Јојић, секретар истог суда.

За судију Пећског Првостепеног Суда Милан В. Стевановић, писар Београдског Првостепеног Трговачког Суда, истипани судијски кандидат

За судију Ђупријског Првостепеног Суда Властимир Цветковић, судија Првостепеног Пећског Суда.

Уважене су оставке:

Јосипу Подградском, судији Среског Суда у Великом Бечкереку и

Пензионисани су:

Бранко Шиц, судија Окружног Суда у Белој Цркви и Живојин В. Милорадовић, судија Ђупријског Првостепеног Суда.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

КЊИЖАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

СКОПЉАНСКА 5

„ПОЛЕТ“

ТЕЛЕФОН 30-09

Поред свог богатог стоваришта књига и часописа на свима језицима, располаже и великим избором антикварских књига, од којих препоручује следеће, које су већим делом распродате:

- Авакумовић Ј. Ђ. Енглеска, Француска и Српска порота, Београд 1885. год.
Алимпић Д., Управне власти у старој Српској Царевини, Београд 1921. год.
Андрејевић А., Наш брак и реформа његова, Вел. Бечкерек 1919. год.
Богишић В., Десетина судских записа из Паштровића, Београд 1906. год.
Веснић М. Р. Др., Природни подмет међународног права (Начело народности) Београд 1892. год.
Гавриловић Мих. Др., Милош Обреновић књ. I—II. Београд, 1908/9. год.
Гершић Гл., Природа државине и основа њене правне заштите, Београд 1885. год.
Ђорђевић Андра, Наследно право Краљевине Србије, Београд 1910. год.
" " " " О праву својине и правним одношајима на водама у Србији Београд 1905. год.
Јовановић Слободан, О дводомном систему, Београд 1899. год.
" " " " Политичке и правне расправе, књ. I—II, Београд 1908.
" " " " Макиавели, Београд 1907. год.
Милинковић А. Јов., Критика на Законик судског поступка у кривичним делима, Београд 1883, год.
Милићевић М. Ђ., Кнежевина Србија, Београд 1876. год.
Миловановић Гргур, О слободној штампи уопште, Београд 1901. год.
Митровић Чеда Др., О брачним парницама, књ. I.
Новаковић Стојан, Средновековна Србија и Римско Право, Београд 1906. год.
" " " " Уставно питање и закони Кара-Ђорђевог времена, Београд 1907 г.
" " " " Балканска питања и мање историјско-политичке белешке о Балканском полуострову, Београд 1906. год.
Павловић М. Драг., Србија за време Аустријско-Турског рата, Београд 1910. год.
Перић М. Живојин, О народности у Српском законодавству, Београд 1905. год.
" " " " Утицај судије на јавни морал, Београд 1907. год.
" " " " О правном карактеру удовичкога ужитка и о његовом упису, Београд 1904. год.
Петровић Мита, Финансије и установе обновљене Србије, књ. I—III.
Пироћанац М. С., Кнез Михаило и заједничка радња Балканских Народа, Београд 1895. год.
Пироћанац М. С., Белешке поводом једне „Дипломатске Историје“, Београд 1896. г.
Полит-Десанчић Мих. Др., Народност и њен државноправни основ, Н. Сад 1862. г.
Попов Нил, Србија и Русија, Београд 1850. год.
" " " " Србија после Париског мира, Београд 1872. год.
" " " " Србија и Турска од 1861—1867. год., Београд 1879. год.
Ранке Леополд, Историја Српске револуције, прев. Стојан Новаковић, Београд 1864- год.
Радовић Дим., Теорија казног поступка, Београд 1870.-год.
Руварац Иларион, Montenegro, прилошци историји Црне Горе, Земун, 1899. год.
Савић П. Ј., Теорија судских доказа у кривичним делима, Београд 1886. год.
Суботић М. Д. Др., Отпуст без казне, Београд 1914. год.
" " " " О кривоклетству и лажном сведочењу по казном праву, Београд 1907. год.